

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

ESKİ ROMA III
Avgustus dönemi
ve İmparatorluğun
yıkılışı

KARACAN

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Copyright: Daniel Mallo-Editorial Palsa S.A., Mexico
Türkiye'de Yayın Hakkı: KARACAN YAYINLARI/ONK

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: Prof. Dr. **TAHSİN YAZICI**, Doç. Dr. **Ali İHSAN GENCER**,
Doç. Dr. **MEHMET ÖZSAİT**, Doç. Dr. **İSMET MİROĞLU**, **PAUL MANDRİNİ**,
ALBERTO CABADO, **EUGENIO ZOPPI**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **ALİ ALPASLAN**

**Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın
20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek
3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5
sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrenci-
leri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edil-
miş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.**

Renk Ayrımı: **ÇALI GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASİMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI**, Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: **250 TL/Kıbrıs'ta: 330 TL**

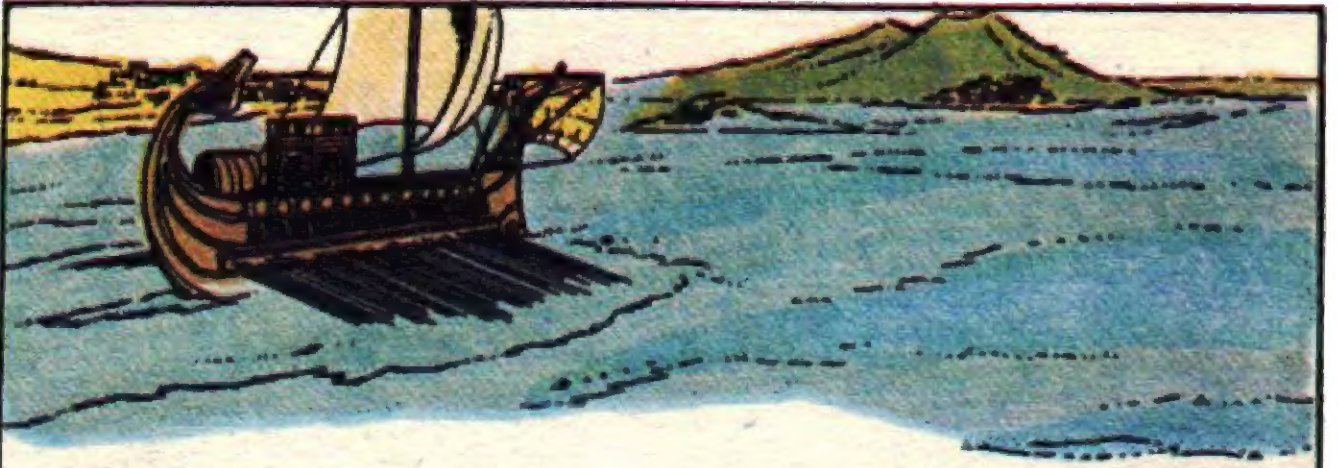
AVGUSTUS DÖNEMİ VE İMPARATORLUĞUN YIKILIŞI

AVGUSTUS DÖNEMİ VE İMPARATORLUĞUN YIKILIŞI

SEZAR'IN (GAJUS JULIUS CAESAR)
M.Ö. 44 YILINDA BİR SUİKASTE KURBAN
GİTMESİNDEN SONRA ROMA'DA İKTİDAR
KAVGASI BAŞLADI. KONSÜL MARKUS
ANTONIUS CENAZE TÖRENİNE KATILAN
ÖFKELİ KALABALIĞIN....

... BU DUYGULARINDAN LİSTALIKLA
YARARLANARAK SUÇLULARIN CEZA-
LANDIRILMALARINI İSTEDİ. ANCAK
SORUMLULAR ROMA'DAN UZAKLAŞ-
MIS BULUNUYORLARDI. AYAKLANAN
HALK ONLARA AİT MAL VE MÜLKLERİ
YAKIP YIKTI.

SEZAR'IN YEĞENİ VE EVLATLIĞI OLAN OKTAVİUS O SIRADA DOĞUYA GÖNDERİLMESİ PLANLANAN ORDUNUN BAŞINDA, YUNANİSTAN'DA BULUNUYORDU.. BABASININ ÖLÜM HABERİNİ ALIR ALMAZ İTALYA'YA DOĞRU YOLA ÇIKTI...

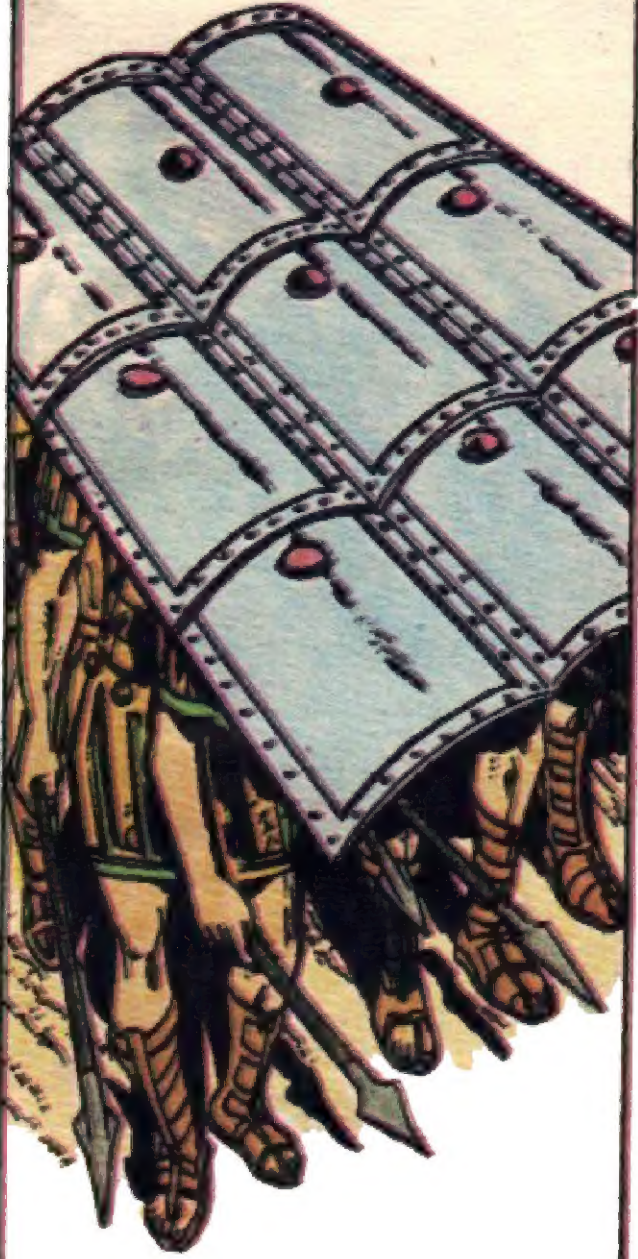

NAPOLİ'YE AYAK BASAR BASMAZ SEZAR'IN DOSTLARI OLAN EMEKLİ ASKERLERİN COŞKUN SEVGİ GÖSTERİLERİYLE KARŞILANDI.

BAŞTA ÇİCERO OLMAK ÜZERE MARKUS ANTONİUS'U BİR TIRAN OLARAK KABUL EDEN CUMHURİYETÇİLER DE KENDİSİNİ YÜREKTEN DESTEKLİYORDILAR...

MARKUS ANTONİUS İSE O
SIRADA SEZAR'A SUİKAST HA-
ZIRLAYANLARDAN BİRİNİN YÖNE-
TİMİNDEKİ GALYA'YA SEFER HA-
ZIRLIKLARINA GİRİŞMİŞ
BULUNUYORDU...

OKTAVİUS ROMA ÜZERİNE YÜRÜ-
MEK VE SEZAR'IN VARİSİ OLARAK İK-
TİDARI ELİNE ALMAK AMACIYLA BİR
ORDU KURDU.. ZİRA ANTONİUS KON-
SÜL OLARAK KALDIĞI MÜDDETÇE OKTA-
VİUS'UN YAPTIĞI İŞ YASAL OLAN YAY-
CAKTI...

M.Ö. 43 YILINDA SENATO TARAFINDAN
KONSÜL SEÇİLEN HİRTİUS VE PANSİA'NIN
YANI SIRA, ÇİCERO'NUN SENATODA YAP-
TIĞI ETKİLİ KONUŞMA SAYESİNDE PRO-
KONSÜLLÜĞE GETİRİLEN OKTAVİUS, SENA-
TODAN ALDIKLARI YETKİYLE MARKUS ANTO-
NİUS'LA ÇARPISHAK ÜZERE YOLA
ÇIKTILAR...

İKİ ORDU İTALYA'NIN KUZEYİNDEKİ MODENE'DE KARŞILAŞTI..
ZAFER OKTAVİUS'UNDU. DİĞER İKİ KONSÜL SAVAŞ SIRASINDA
HAYATLARINI KAYBETMİŞLERDİ..

İKTİDAR BOSLUĞUNDAN YARLANARAK KENDİSİNİ KONSÜL SEÇMELERİNİ İSTEYEN OKTAVİUS'UN BU TEKLİFİ, SENA-TO TARAFINDAN REDDEDİLDİ...

BUNUN ÜZERİNE OKTAVİUS ORDUSUYLA BİRLİKTE ROMA ÜZERİNE YÜRLÜYEREK KONSÜLLÜĞÜ ZORLA ELE GEÇİRDİ...

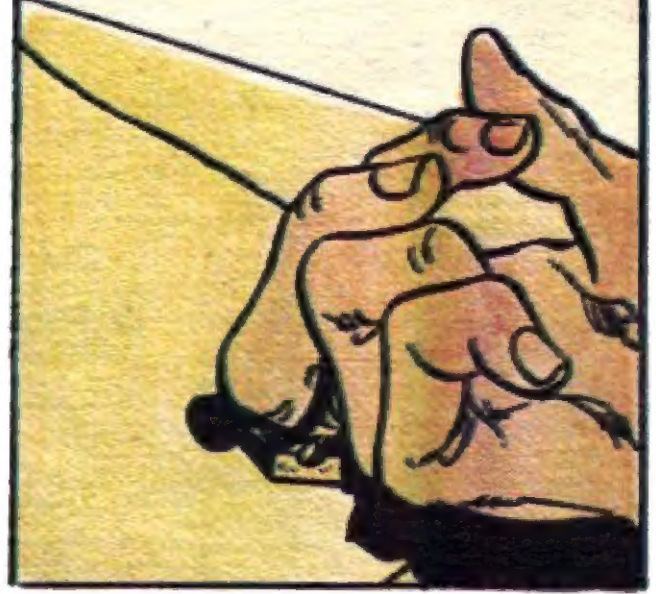
...VE İLKİSİ SUİKASTÇILARI YARGILAMAK OLDU.. BUNLARDAN İKİSİ, KASSİUS VE BRUTUS, SEZAR TARAF-TARLARINI YOK ETMEK ÜZE-RE ANADOLU'DA ORDU KUR-MAKLA MEŞGULDÜLER.

OKTAVİUS ONLARLA SAVAŞABİLMEK İÇİN, LEPİDUS'UN DESTEĞİNDE GÜÇLÜ BİR ORDUYA SAHİP OLAN MARKUS ANTONİUS'LA BARİŞMA YOLUNA GİTTİ. BÖYLECE II. TRİUMVİRLİK KURULMUŞ OLDU.

BU, İLKİNİN AKSİNE TAMAMEN YASAL BİR BERABERLİKTİ. TRİUMVİRLİK ROMA'DA HALK MECLİSİNCE ONAYLANDI. OKTAVİUS, MARKUS ANTONİUS VE LEPİDUS BEŞ YIL İÇİN YÖNETİMİ DEVRALDILAR.

ANTONİUS GALYA'NIN, LEPİDUS İSPANYA'NIN VE GALYA NARBONENSİS'İN, OKTAVİUS İSE SARDİNYA, SİCİLYA VE AFRIKA'NIN BASINA GEÇTİ. ALINAN BİR KARARLA BÜTÜN CUMHURİYET YANLILARI KILIÇTAN GEÇİRİLDİ. BUNLARIN İÇİNDE ÇİCERO DA VARDI.

SIRA CUMHURİYETÇİ ORDUYU YOK
ETMEYE GELMİŞTİ. SEZAR'IN TARAF-
TARLARIYLA CUMHURİYET YANLILARI
M.Ö. 42 YILININ SONUNDA TRAKYA'-
DA, FILİPPİ ŞEHİRİ YAKININDA İKİ
BÜYÜK SAVAŞ
YAPTILAR.

CUMHURİYETÇİLERDEN ÇOK SAYIDA
KOMUTAN SAVAŞ ALANINDA CAN VERDİ.
BOZGUNDAN CANLARINI ANCAK KAÇA-
RAK KURTARABİLEN KASSİUS VE BRUTUS,
YENİLGİNİN ACISINA DAYANAMAYARAK
İNTİHAR ETTİLER.

FİLİPPİ ZAFERİNDEN SONRA
TRIUMVİRLER ARASINDAKİ TOPRAK
DAĞILIMI DEĞİŞTİ. GALYA'YI ELİN-
DE BULUNDURAN ANTONİUS, DOĞU
EYALETLERİNİ DE KENDİ TOPRAKLA-
RINA KATMAYI BASARDI.

LEPIDUS İTALYA'DAN UZAK-
LASMAMAYI YEĞLEYEREK KU-
ZEY AFRIKA'YLA YETİNDİ.

OKTAVİUS İSE İSPANYA, İTAL-
YA VE GALYA YARIMADASINI
ELE GEÇİRDİ. BU DÜRLÜMDA İM-
PARATORLUK MARKUS ANTO-
NİUS VE OKTAVİUS ARASINDA
PAYLAŞILMIŞ OLUYORDU.

DOĞU'YA YAPTIĞI GEZİ SIRASINDA KENDİSİNİ TARSLIS'TA KARŞI-
LAYAN MİSİR KRALİÇESİ KLEOPATRA İLE ANTONİUS ARASINDA YE-
Nİ BİR AŞK DOĞDU. BAZI KAYNAKLAR BU İLGİNİN
DAHA SEZAR'IN SAĞLIĞINDA KLEOPATRA'NIN
ROMA'YI ZİYARETİ SIRASINDA BAŞLADIĞINI
YAZARLAR.

YÖNETİMİ, EMRİNDEKİ GÖREVLİ-
LERE DEVREDEN MARKUS ANTONİUS,
KLEOPATRA İLE BİRLİKTE İSKENDERİYE'-
YE GİTTİ VE UZUN BİR SÜRE ORADA
YASADI.

MARKUS ANTONIUS M.Ö. 40
YILINDA İTALYA'NIN GÜNEYİNDEKİ
BRUNDISIUM'DA (BUGÜN BRIN-
DIZİ) KARAYA ÇIKTI.

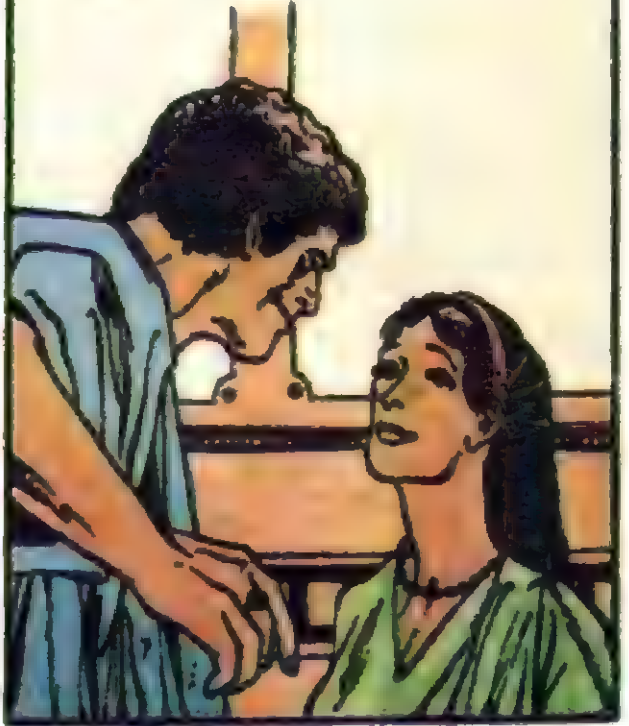
DOĞU'DA SINIRLARI TEHDİT
EDEN PARTLARA KARŞI ASKER
TOPLAMAK AMACIYLA GELDİĞİ-
Nİ SÖYLÜYORSA DA, ASIL GAYE-
Sİ EZELİ RAKİBİ OKTAVİUS'LA
KARŞILAŞMAKTI. ANCAK İKİ
TARAFIN DA ASKERLERİ YENİ
BİR İÇ SAVASI...

... GÖZE ALACAK DURUMDA DE-
ĞİLLERDİ. BUNUN ÜZERİNE OKTA-
VİUS'LA ANTONIUS ARASINDA
BRINDİZİ BARISI İMZALANDI.

İLK EŞİ BİR YIL ÖNCE ÖL-
MÜŞ BULUNAN ANTONIUS,
OKTAVİUS'UN KIZ KARDEŞİ
OKTAVİA İLE EVLENDİ.

OKTAVİUS'UN DEĞERLİ KOMUTANLARINDAN
MARKUS VİPSANİUS AGRİPPA'NIN SON CUMHU-
RİYET YANLISI GÜÇ OLAN SEXTUS POMPEİUS
(SEKSTUS) KOMUTASINDAKİ ROMA DONAN-
MASINI SİCİLYA ÖNLERİNDE YENMESİ
ÜZERİNE....

...M.Ö. 36 YILINDA SİYASİ DENGİ, DOLAYI-
SIYLA BARİŞ BOZULDU. KAZANILAN ZAFER
SAYESİNDE ROMA, TİCARET YOLUNU YE-
NİDEN ELE GEÇİRDİ VE EMEKLİ ASKERLE-
RE TOPRAK DAĞITILMASI SORUNUNU
BÜYÜK ÖLÇÜDE HALETİMİS OLDU.

ANTONİUS'UN ROMA'DAKİ BİR
TAPINAKTA (VESTA) SAKLANAN VA-
SİYETİNİ ELE GEÇİREN OKTAVİUS,
ONUN ÖLDÜKTEN SONRA İSKEN-
DERİYE'YE GÖMÜLMEK İSTEDİĞİ-
Nİ VE....

... KLEOPATRA'DAN OLAN ÜÇ ÇOCUĞU-
NUN ROMA'NIN DOĞUDAKİ EYALETLE-
RİNE VESAYET YOLUYLA SAHİP OLA-
CAKLARINI HALKA AÇIKLADI.

YETKİLİLER VE HALKIN GÖ-
ZÜNDE ANTONİUS ARTIK KEN-
Dİ VATANDAŞLARI OLMAKTAN
ÇIKMIŞ, TAMAMEN DOĞULU
BİR KRAL GİBİ DAVRANMAYA
BASLAMIŞTI.

SENATO VE HALK MECLİSİ ANTONİUS'UN YETKİLERİNİ ELİNDEN ALARAK KLEOPATRA'YA SAVAŞ AÇTILAR.

ROMA VE MİSİR DONANMALARI YUNANİSTAN'IN BATISINDA, AKTİUM'DA KARŞI KARŞIYA GELDİLER. KLEOPATRA SAVAŞIN EN SİDDETLİ ANINDA GEMİLERİNİ ALARAK MİSİR'A YELKEN AÇTI. BU ARADA ANTONİUS DA ORDU VE DONANMASINI BIRAKARAK ONUN ARDINDAN MİSİR'A GİTTİ.

BÖYLECE AGRİPPA, ANTONİUS'UN KALAN DONANMASINI M.Ö. 31 YILI EKİM AYINDA YENİLGİYE UĞRATTI.

KOMUTANSIZ VE
DONANMASIZ KALAN
KARA ORDUSU OKTA-
VİUS'A TESLİM OLMAK
ZORUNDA KALDI.

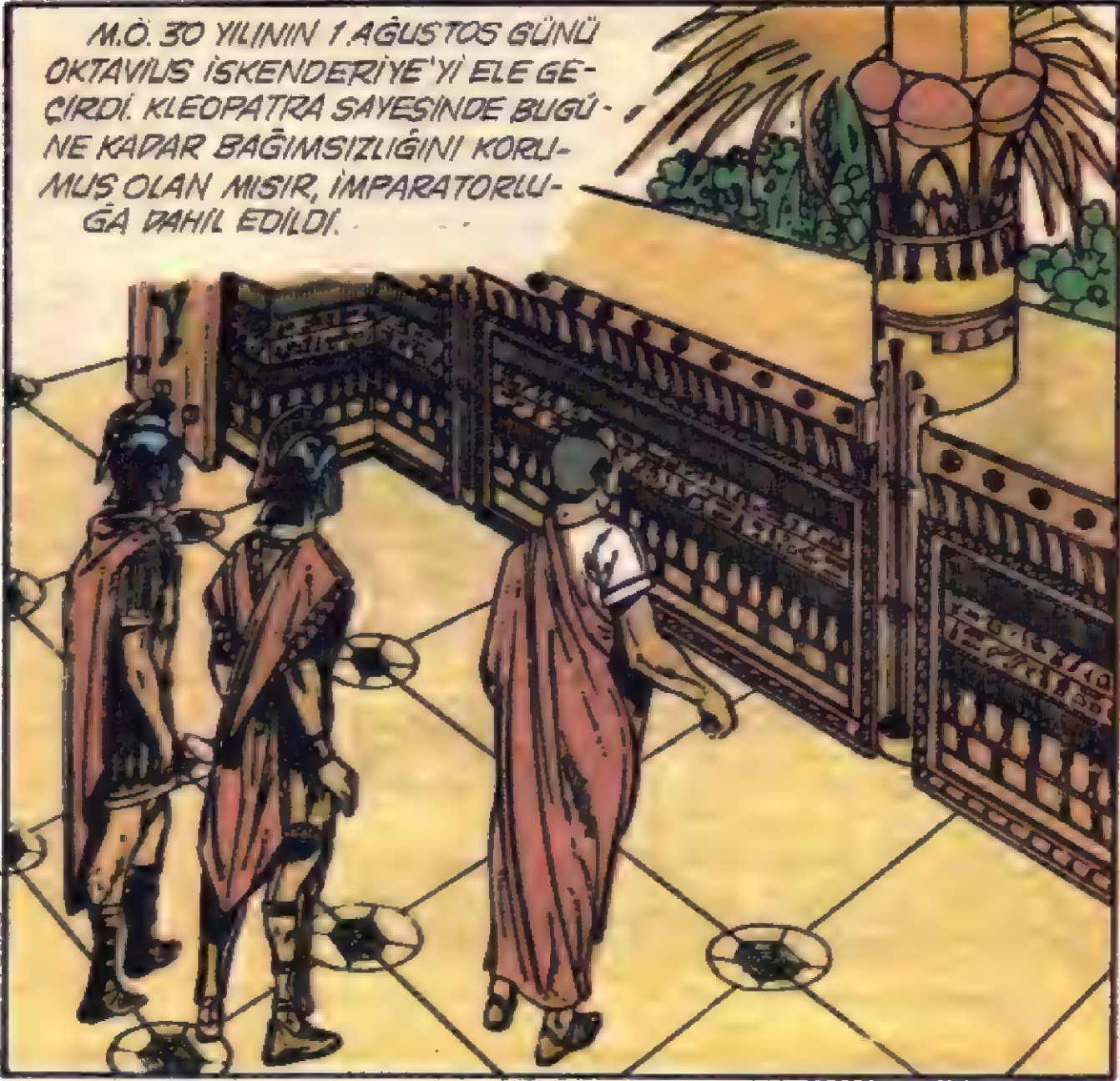

ANTONIUS,
OKTAVİUS'UN
KENDİSİNİ
MİSİR'A KADAR
İZLEMESİ ÜZE-
RİNE YENİLECE-
ĞİNİ ANLADI
VE İNTİHAR
ETTİ.

AYNI ŞEKİLDE KLEOPATRA DA
KENDİSİNİ BİR YILANA ZEHİRLETEREK
HAYATINA SON VERDİ.

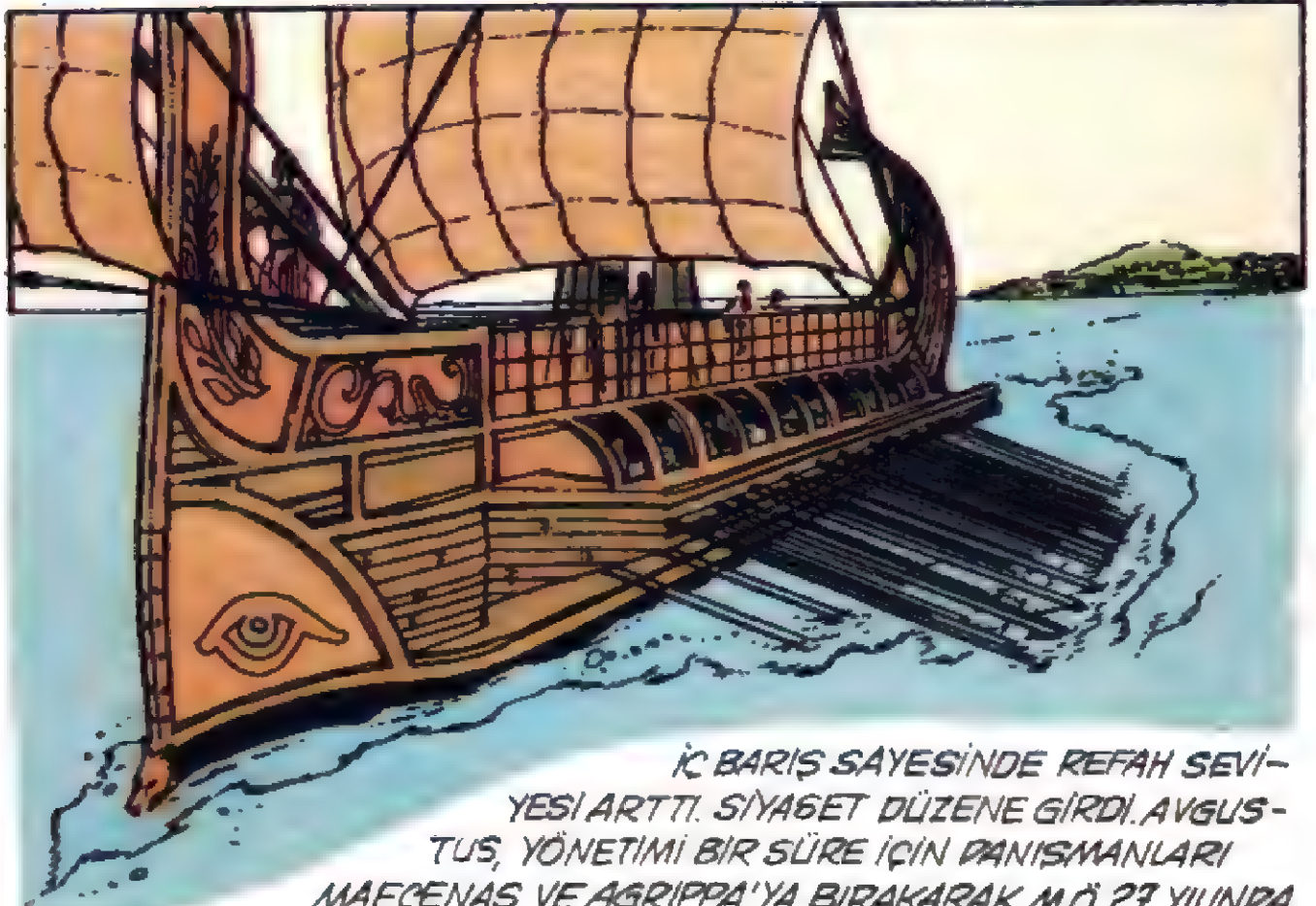
M.Ö. 30 YILININ 1.AĞUSTOS GÜNÜ
OKTAVİUS İSKENDERİYE'Yİ ELE GE-
ÇİRDİ. KLEOPATRA SAYESİNDE BUGÜ-
NE KADAR BAĞIMSIZLIĞINI KORU-
MUS OLAN MİSİR, İMPARATORLU-
ĞA DAHİL EDİLDİ.

GERİ DÖNEN KOMUTAN COŞKUN SEVGİ
GÖSTERİLERİYLE KARŞILANDI VE SENLİKLER
ÜÇ GÜN ÜÇ GECE SÜRDÜ. ÖNCE KONSÜL SE-
ÇİLEN OKTAVİUS'A SENATO TARAFINDAN
M.Ö. 27 YILINDA AVGVSTVS LİNVANI
VERİLDİ.

AVGUSTUS İMPARATORLUĞUN İDARESİNİ ATLI
SINIFINA DAĞITARAK BÜROKRATİK BİR SINIFIN
DOĞMASINI SAĞLADI.

İÇ BARIŞ SAYESİNDE REFAH SEVİ-
YESİ ARTTI. SİYASET DÜZENE GİRDİ. AVGUS-
TUS, YÖNETİMİ BİR SÜRE İÇİN DANIŞMANLARI
MAECENAS VE AGRIPPA'YA BIRAKARAK M.Ö. 27 YILINDA
İSPANYA'DA AYAKLANAN KANTABRİALILAR ÜZERİNE BİR
SEFERE ÇIKTI.

ÜÇ YIL SONRA GERİ DÖNDÜĞÜNDE AĞIR BİR
HASTALIĞA YAKALANMIŞ DURUMDAYDI.
SOĞUK SU BANYOLARI TEDAVİSİ İLE
SAĞLIĞINI YENİDEN KAZANAN
AVGUSTUS, M.Ö. 23 YILININ
SONLARINDA
"TRIBUNUS"
OLDU VE...

...BAZI KARARLARI VETO
ETME YETKİSİNİ KAZANDI.
AYNI ZAMANDA ROMA VE
EYALET ORDULARININ KO-
MUTANI DURUMUNDAYDI.

BU YETKİSİNE DAYANARAK BİR MÜFREZE OLLUSTURDU.. BU MÜFREZE DAHA SONRA İMPARATORLUĞUN GELECEĞİ AÇISINDAN ÖNEMLİ BİR ROL OYNAYACAKTI.

AVGUSTUS KENDİSİNDEN SONRA BASA GEÇECEK BİR OĞLU BULUNMADIĞINDAN SEFERDEN DÖNÜŞÜNDE KIZI JULIA İLE EVLENDİRDİĞİ MARCELLUS'U (MARSELLUS) EVLAT EDİNMEK İSTEDİ. MARCELLUS'UN M.Ö. 23'TE ÖLMESİ ÜZERİNE....

... JULIA BU KEZ BABASININ İSTEĞİ ÜZERİNE GENERAL AGRIPPA İLE EVLENDİ. BU EVLİLİKTEN GAIUS SEZAR VE LUCIUS (LUKIYUS) DOĞDU. VARİS ARTIK ONLARDI.

LIZUN BİR BARİŞ VE RE-
FAH DÖNEMİNİN YAŞANDIĞI
AVGUSTUS DEVRİNDE ROMA,
EKONOMİ, KÜLTÜR VE DİL
AÇISINDAN LATİN DÜNYASI-
NIN MERKEZİ HALİNE
GELDİ.

ROMA'NIN YANI SIRA EYALETLERDE
BU GELİŞMEYE AYAK UYDURMAKTA
GECİKMEDİLER.

ŞEHİR ÇOK SAYIDA MİMARİ ESERLERLE SÜSLENDİ.
SU KEMERLERİ, KANALİZASYONLAR İNSA EDİLDİ.

ROMA'DA İNSA EDİLEN
ÇOK SAYIDA TAPINAK, DİNİ
GELENEKLERİ YENİDEN
CANLANDIRMA AMACINI
TASİYORDU. BUNLARIN EN
LİNLÜLERİ, JÜPİTER,
APOLLON VE AGRİPPA
(PANTEON) ADINA İNSA
EDİLENLERDİ.

MİMARİ AÇIDAN EN
ÖNEMLİ EĞER İSE, İÇ SAVA-
SIN BİTTİĞİNİ MÜJDELEYEN
"ARA PACIS" (BARİŞ SUNAĞI)
İDİ.

HEYKEL, FRESK VE KABART-
MALARLA SÜSLÜ BU YAPILARDA
YUNAN UYGARLIĞININ ETKİSİ
AÇIKÇA GÖRÜLMEKTEDİR.

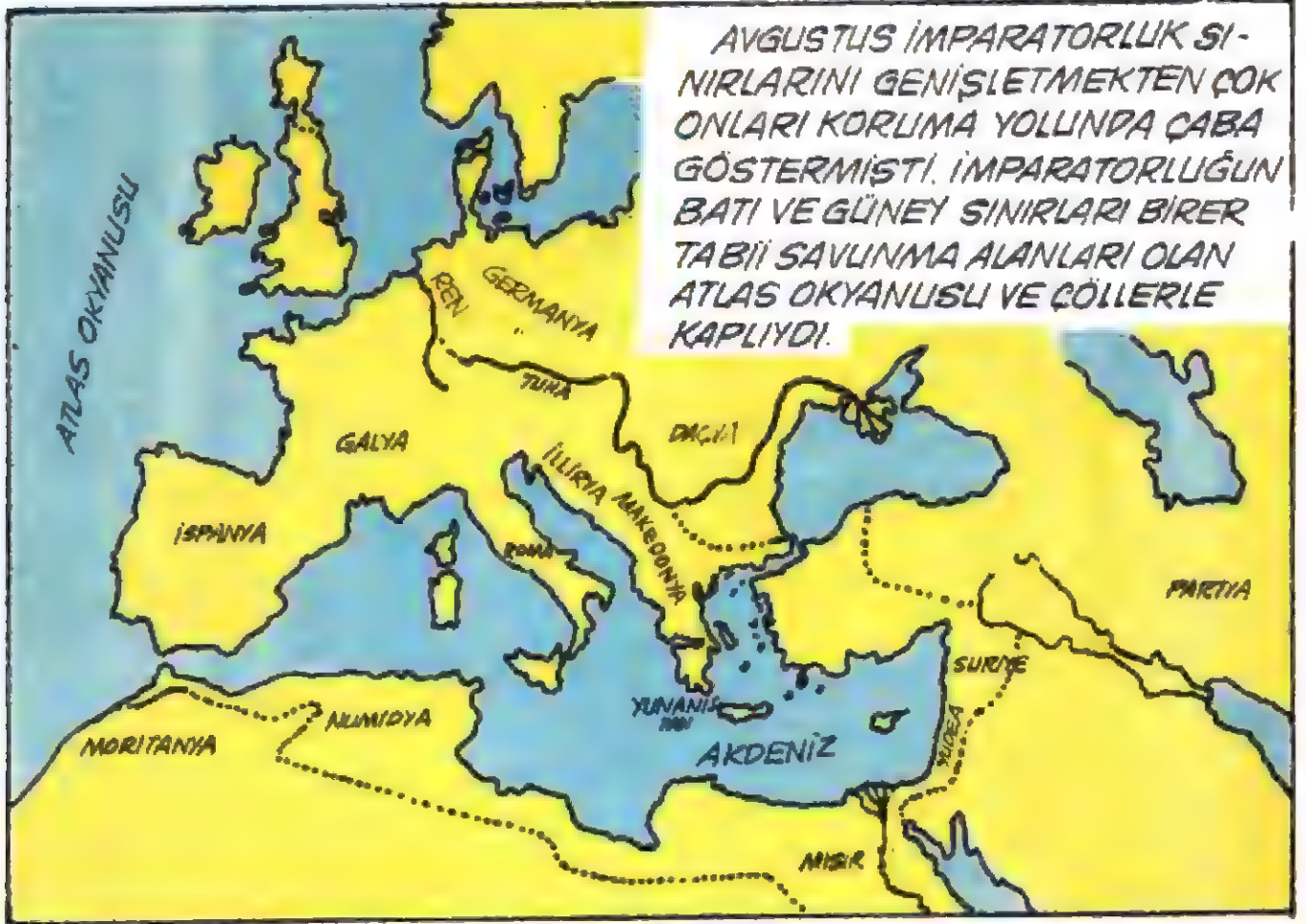

YUNAN UYGARLIĞI EDEBİYAT ALANINDA DA ETKİSİNİ GÖSTERMİŞTİR. SAİR VERGİLİUS (M.Ö. 70- M.Ö. 19) TARAFINDAN KALEME ALINAN "BÜKOLİKA" LAR, "GEORGİKA" VE "AENEİS" GİBİ ESERLER, LATİN EDEBİYATININ EN GÜZEL ÖRNEKLERİNİ OLUŞTURMAKTADIR.

HOMEROS'UN DESTANLARINDAN İLHAM ALINARAK YAZILMIŞ OLAN "AENEİS," ROMA'NIN VE "GENS"LERİN KURULUŞ YILLARINI KONU ALAN EFSANEVİ BİR DESTANDIR. ÇAĞIN ÖTEKİ YAZAR VE DÜŞÜNÜRLERİ ARASINDA ŞU İSİMLERE RASTLANIR: HORATIUS, OVIDİUS, TITUS LIVİUS.

AVGUSTUS İMPARATORLUK SINIRLARINI GENİŞLETMEKTEN ÇOK ONLARI KORUMA YOLUNDA ÇABA GÖSTERMİŞTİ. İMPARATORLUĞUN BATI VE GÜNEY SINIRLARI BİRER TABİİ SAVUNMA ALANLARI OLAN ATLAS OKYANUSU VE ÇÖLLERLE KAPLIYDI.

BUNA KARŞILIK KUZAY SINIRLAR SÜREKLİ OLARAK GERMANLERİN TEHDİDİ ALTINDA BULUNUYORDU.

DOĞUDA İSE İMPARATORLUĞA BAĞLI SURİYE-FİLİSTİN TOPRAKLARI YER ALIRDI. BU BÖLGEDE EN YAKIN KOMŞU İSE TEHLİKELİ BİR DÜŞMAN OLAN PARTLARDI.

PERS İMPARATORLUĞU DEV-
RİNDE DARIUS VE KSERKSES'İN
YAPTIĞI GİBİ (M.Ö. V. YÜZYIL) PART-
LAR DA M.Ö. I. YÜZYILDA YAKINDO-
ĞU'YU ELE GEÇİRMEK AMACIYLA
ROMALILARA SALDIRDILAR.

BU SAVAŞLARDAN BİRİNDE ROMA OR-
DUSU (LEJYONLAR) PARTLARIN EGEMEN-
LİĞİNDE BULUNAN FIRAT NEHRİNİN DOĞU-
SUNDAKİ TOPRAKLARI ZAPTETTİ.

ADI GEÇEN ORDUNUN
BASINDA, AGRIPPA'NIN
M.Ö. 12'DE ÖLÜMÜNDEN
SONRA YENİDEN DUL
KALAN JULIA'YLA EVLE-
NEN TIBERİUS BULUNU-
YORDU.

TİBERİUS GERMENLERLE
YAPTIĞI SAVASTA HAYATINI
KAYBEDEN DRUSUS'UN YE-
RİNE GEÇEREK ONLARI
YENİLGİYE UĞRATTI. IMPA-
RATORLUĞUN TOPRAKLARI
REN NEHRİNDEN ELBE'YE
KADAR UZANIYORDU.

ANCAK FIRAT NEHRİNİN DOĞU-
SU VE GERMANYA'NIN FETHİ ÇOK
KISA SÜRDÜ. HER İKİ BÖLGE DE
İSYANLARLA SIK SIK SARSILMAK-
TAYDI. AVĞUSTUS'UN BÜYÜK TO-
RUNU GAIUS, DOĞUDA ÇIKAN
İSYANI BASTIRMAK İÇİN
GİRDİĞİ SAVAS-
TA HAYATINI
KAYBETTİ
(M.S. 4).

İKİNCİ TORUNU DA KISA BİR SÜRE ÖNCE
ÖLMÜŞ OLAN AVGUSTUS, VARISI OLARAK
TİBERİUS'U GÖSTERDİ. TİBERİUS GERMEN-
LERE KARŞI MARKOMANLARIN KRALI
MARABODUS İLE BİR
ANLASMA İMZALADI.

AYNI DÖNEMDE İLLIRYA'DA YENİ BİR İSYAN PATLAK VERMİŞ VE
YARIMADANIN SINIRLARINI TEHDİT EDER BOYUTLARA ULASMIŞTI.
TİBERİUS ÜÇ YIL SÜREN SAVAŞ SONUNDA BARİSİ YENİDEN SAĞLA-
MAYI BASARDI (M.S.9).

DOĞUDA İMPARATORLUĞUN SINIRI FIRAT'A KADAR DAYANIYORDU.
BAĞIMSIZ BİR BÖLGE OLAN PARTYA İSE BATI İLE HINDİSTAN VE ÇİN
ARASINDA TEK KÖPRÜYDÜ.

VERASETİ KOLAYLAŞTIRMAK İÇİN
AVGUSTUS İKTİDARI MS 13. YILINDA
TIBERİUS'LA PAYLAŞTI VE ERTESİ YIL
ÖLÜMÜYLE BÜTÜN YETKİLER TIBERİ-
US'A GEÇTİ. BU DEVİRDE GLADYATOR-
LERİN DÖVÜŞLERİ YASAKLANDI.

AVGUSTUS'UN ZORUyla YEĞENİ GERMANİKUS'U EVLAT EDİNMIŞ OLAN VE ONUN GERMANYA'DA KAZANDIĞI BAŞARILARI KISKANAN TİBERİUS, YEĞENİNİN SÜPHELİ BİR ŞEKİLDE ÖLÜMÜ ÜZERİNE SİYASİ BİR CİNA-YET İŞLEMİŞ OLMAKLA İTHAM EDİLDİ.

KAMUOYU İMPARATORU YEĞENİNİ ZEHİRLETMEK-LE SUÇLADI. BUNUN ÜZERİNE TİBERİUS BASKİ REJİMİ UYGULAYARAK KATLIAMLARA GİRİŞTİ VE BU ARADA SUÇ-SUZ BİRÇOK İNSANIN DA ÖLÜMÜNE SEBEP OLDU.

BASKENTTE ASAYİŞİN VE DÜZENİN YOK OLMASI ÜZERİNE ROMA'YI TERK EDEREK 26 YILINDA KAPRI ADASINA YERLEŞTİ VE 37 YILINDA ORADA ÖLDÜ.

S NATO GERMANİKUS'
LIN OĞLU OLAN VE KALIGU-
LA ADIYLA BİLİNEN GAIUS
SEZAR'I İMPARATOR SEC-
Tİ VE BABASININ ANISINA
ONLU SEVGİYLE BAĖRINA
BASTI.

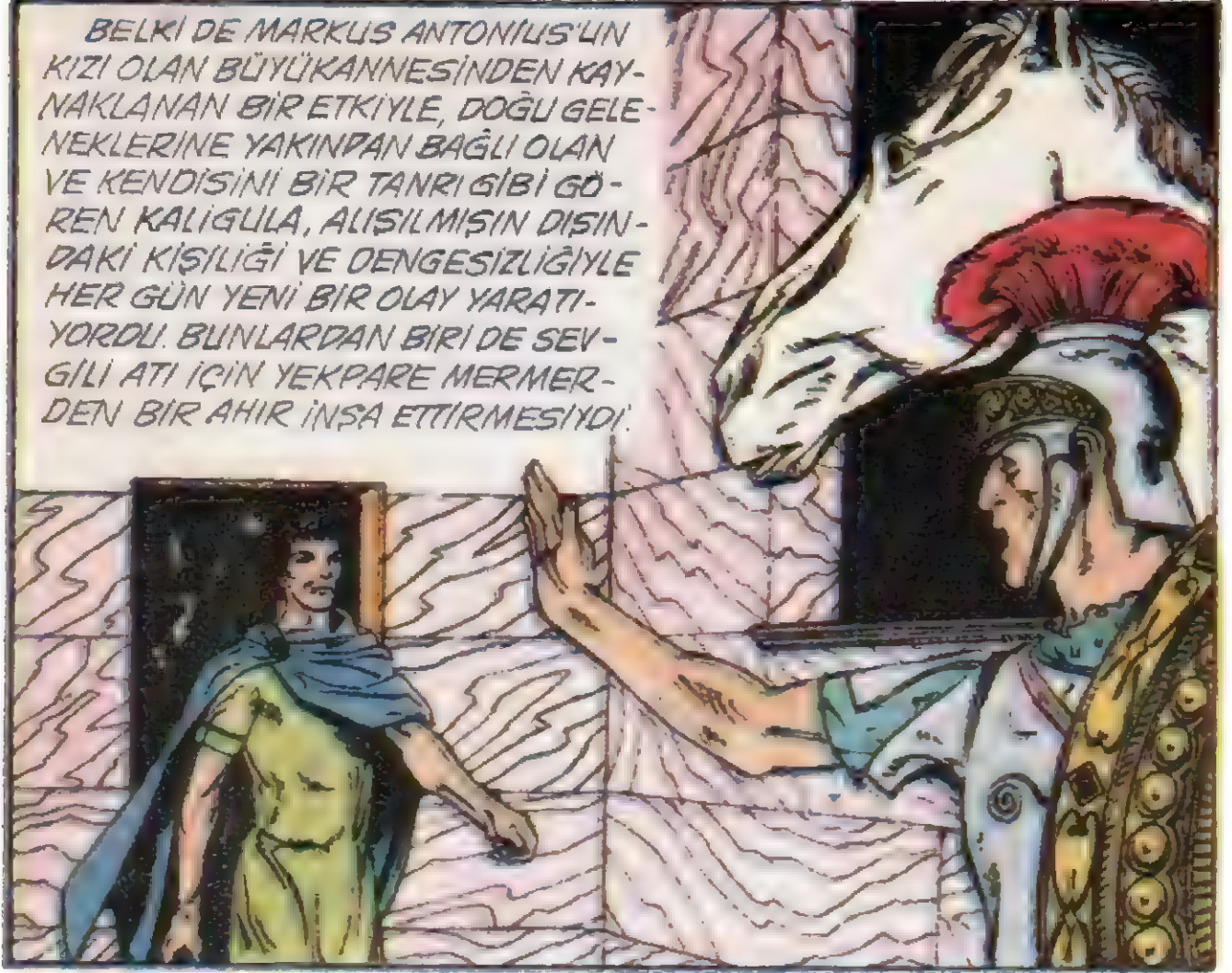

KALIGULA SENATOLU SAYACAĖI-
NA DAIR YEMİN EDEREK YÜKSEK
RÜTBELİ KOMUTANLARA, ÖZELLİKLE
PRETORİENLERE NİŞAN VE ARMA-
ĖANLAR DAĖITTI.

ANCAK KALIGULA'NIN GERÇEK KİSİLİĞİ
KISA SÜREDE ORTAYA ÇIKMAKTA GECİKME-
Dİ. RAKİPLERİ İLE KANLI BİR MÜCADELEYE Ėİ-
RİSEREK DEVLETİN HAZİNESİNİ KENDİ
ZEVLERİ İÇİN HARCAMAYA BA LADI.

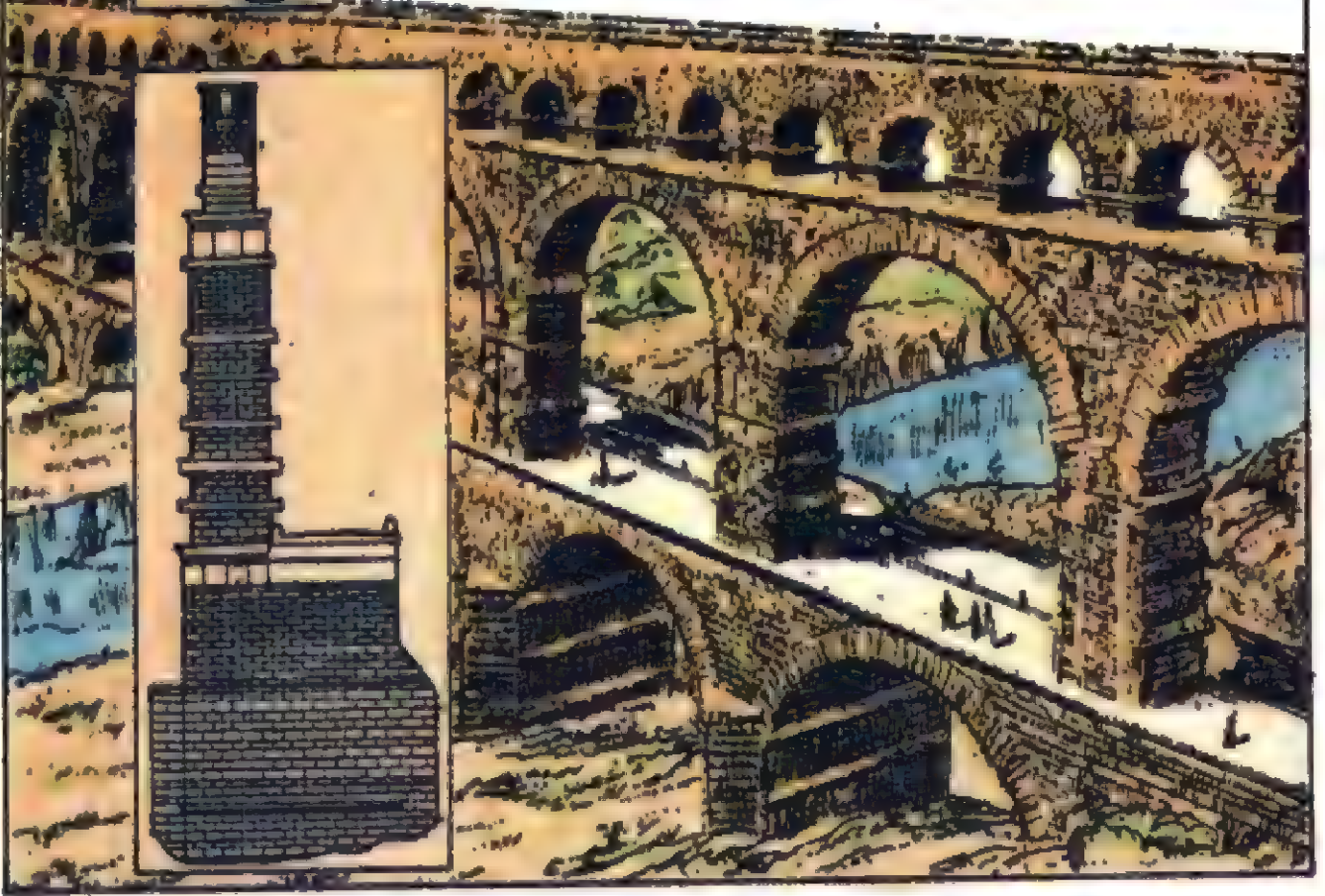
BELKİ DE MARKUS ANTONİUS'UN KIZI OLAN BÜYÜKANNESİNDEN KAYNAKLANAN BİR ETKİYLE, DOĞU GELENEKLERİNE YAKINDAN BAĞLI OLAN VE KENDİSİNİ BİR TANRI GİBİ GÖREN KALİGULA, ALIŞILMIŞIN DIŞINDAKİ KİŞİLİĞİ VE DENGESİZLİĞİYLE HER GÜN YENİ BİR OLAY YARATıYORDU. BUNLARDAN BİRİ DE SEVGİLİ ATI İÇİN YEKPARE MERMERDEN BİR AHIR İNŞA ETTİRMESİYDİ.

İMPARATORLUĞUNUN DÖRDÜNCÜ YILINDA (41) PRETORİENLERDEN OLUŞAN BİR GRUP ASKER SARAYA SALDIRARAK KALİGULA'YI ÖLDÜRDÜ VE YERİNE KALİGULA'NIN DAYISI KLAUDİUS'U GEÇİRDİ.

KLAUDİUS'UN 13 YIL SÜREN İKTİDARI SIRA-
SINDA BAYINDIRLIK ÇALIŞMALARINA HIZ VERİL-
Dİ. ROMA'DA 100 km. 'DEN FAZLA UZUNLUĞA SA-
HIP OLAN İKİ SU KEMERİ İNŞA EDİLDİ. TİBER NEH-
RİNİN AĞZINDA OSTIA ADLI BİR LİMAN KURULA-
RAK ANTREPOLAR YAPILDI.

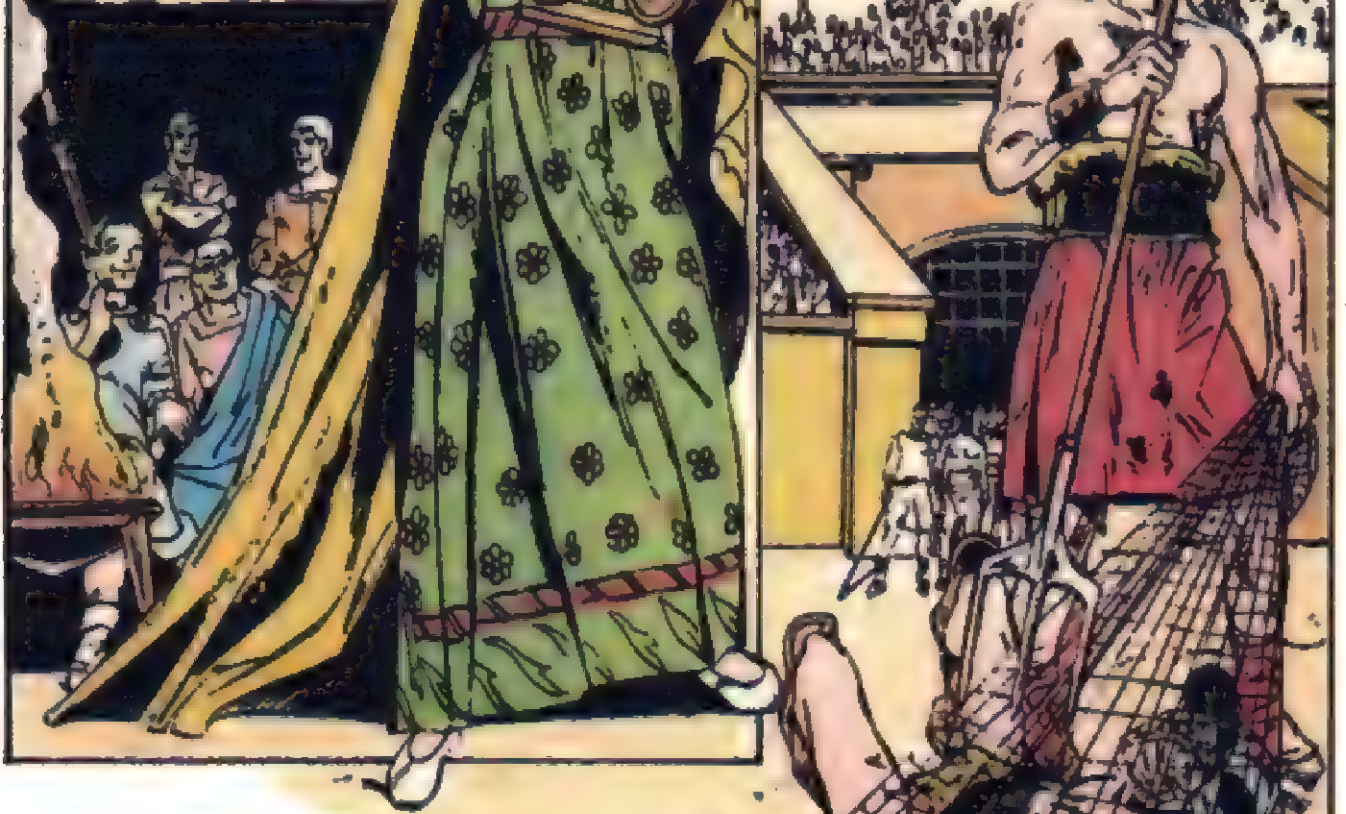

ZAYIF KARAKTERLİ BİR İMPARA-
TOR OLAN KLAUDİUS, SİYASİ KONU-
LARDA SÜREKLİ OLARAK EŞLERİ
MESSALİNA VE AGRİPPİNA'NIN
GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA
KARAR ALIRDI.

AGRİPPİNA
İLK EVLİLİ-
ĞİNDEN OLAN
OĞLU NERON'U
İMPARATOR YAPMAK
AMACIYLA ÖNCE ONU
KLAUDİUS'UN NÜFUSUNA
GEÇİRMİYİ BAŞARDI. DAHA
SONRA EŞİNİ ZEHİRLEYE-
REK ÖLDÜRDÜ.

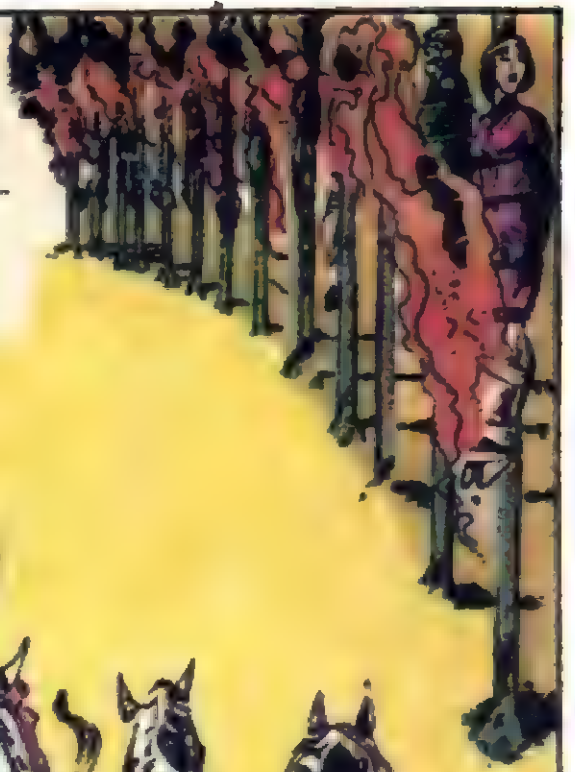

BASA GEÇEN 17 YAŞINDAKİ NERON
KENDİSİNİ EDEBİYAT, Tİ-
YATRO VE MÜZİK ALA-
NINDA BİR DAHİ GİBİ
GÖRDÜĞÜNDEN, ÇEV-
RESİNDE TOPLANAN
YARDAKÇILARINA
SIK SIK KONSERLER
VERİR VE ŞİİRLER
OKURDU.

FAKİR HALKIN DESTE-
ĞİNİ KAZANMAK AMACIYLA
KANLI YARIŞMALAR VE EĞLEN-
CELER DÜZENLERDİ.

O SIRADA ÖZELLİKLE YOKSUL TABAKA ARASINDA HIRISTİYANLIK HIZLAYAYILMAYA BASLAMISTI. 64 YILINDA ROMA BÜYÜK BİR YANGIN GEÇİRDİ. DAVRANISLARI NEDENİYLE KENDİSİNDEN NEFRET EDEN BÜYÜK BİR KESİM YANGINDAN NERON'U SORUMLU TUTMAKTAYDI.

YANGININ SORUMLULUĞUNU HIRISTİYANLARIN ÜZERİNE ATAN NERON, KANLI BİR KATLIAMA GİRİŞTİ. HIRISTİYANLARIN ÇOĞU BİZZAT IMPARATORUN KATILDIĞI VE GECE DÜZENLENEN ARABA YARIŞLARINDA CANLI MESALELER OLARAK KULLANILDI. DAHA SONRA NERON YANGININ KALINTILARI ÜZERİNDE MUHTEŞEM BİR SARAY İNŞA ETTİRDİ.

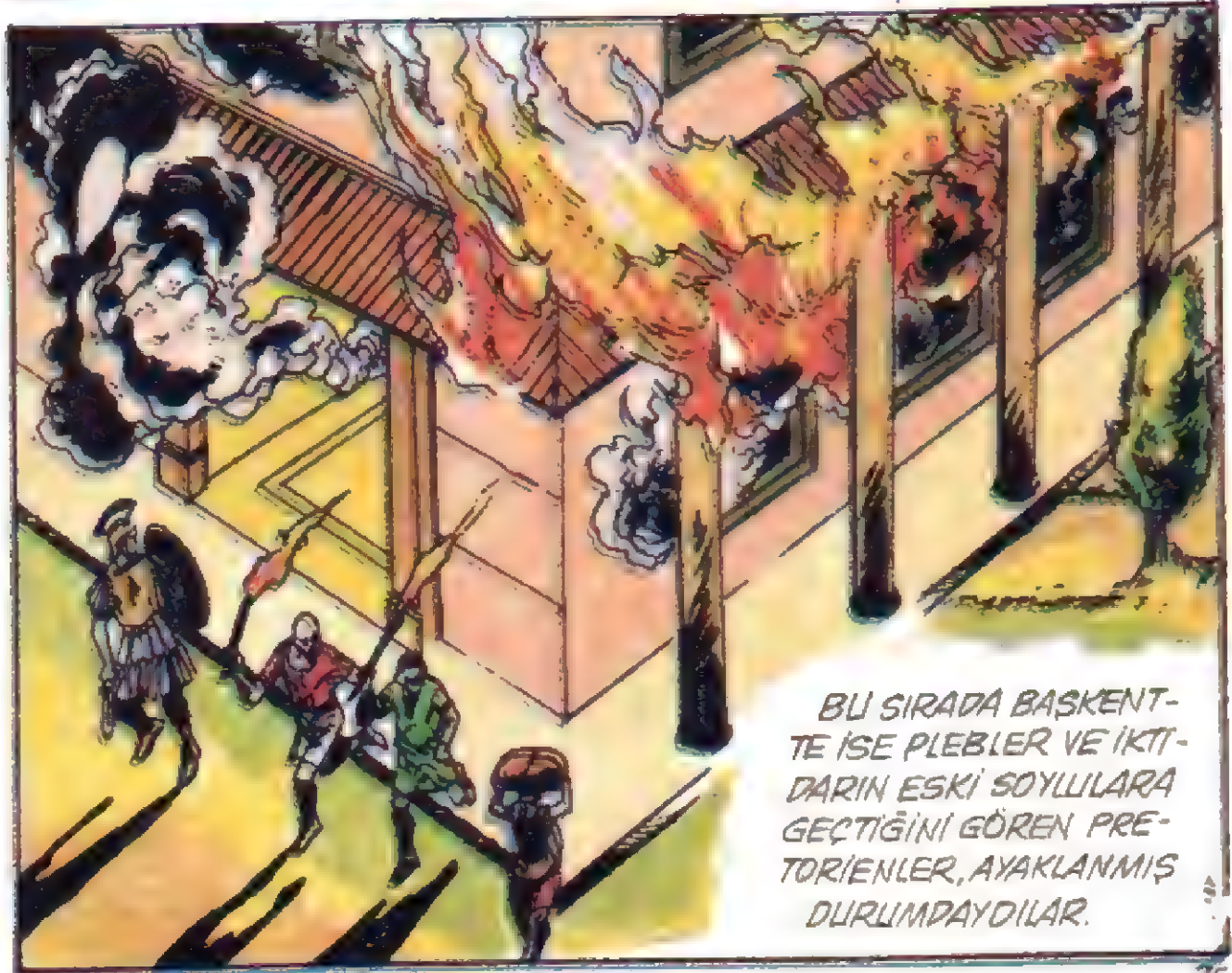
İSPANYA GENEL VALİSİ GALBA'-
NIN BAŞKENT ÜZERİNE YÜRÜDÜ-
ĞÜNÜN HABER ALINMASI ÜZERİNE
SENATO NERON'UN BÜTÜN YETKİLERİNİ
ELİNDEN ALDI....

„PRETORİENLER DE KENDİSİNİ
TERK ETTİLER. GALBA'NIN İMPA-
RATORLUĞU SENATO TARAFIN-
DAN ONAYLANDI, ANCAK O BU
UNVANI REDDEDEREK "SENA-
TONUN VE ROMA HALKININ
GÖREVLİSİ" UNVANINI ALDI.

ROMA'DAN KAÇMIŞ OLAN
NERON DA AZATLI BİR KÖ-
LE TARAFINDAN ÖLDÜ-
RÜLDÜ.

GALBA 68'DE İKTİDARI ELE ALDIĞINDA
GERMANYA'DA BULUNAN ROMALI BİRLİKLER,
KUMANDANLARI VİTELLİUS'U İMPARATOR
SEÇMİŞLERDİ.

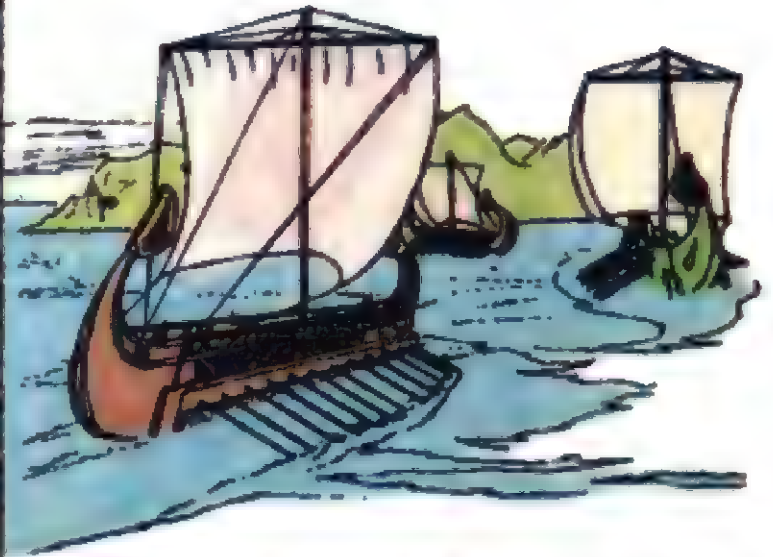
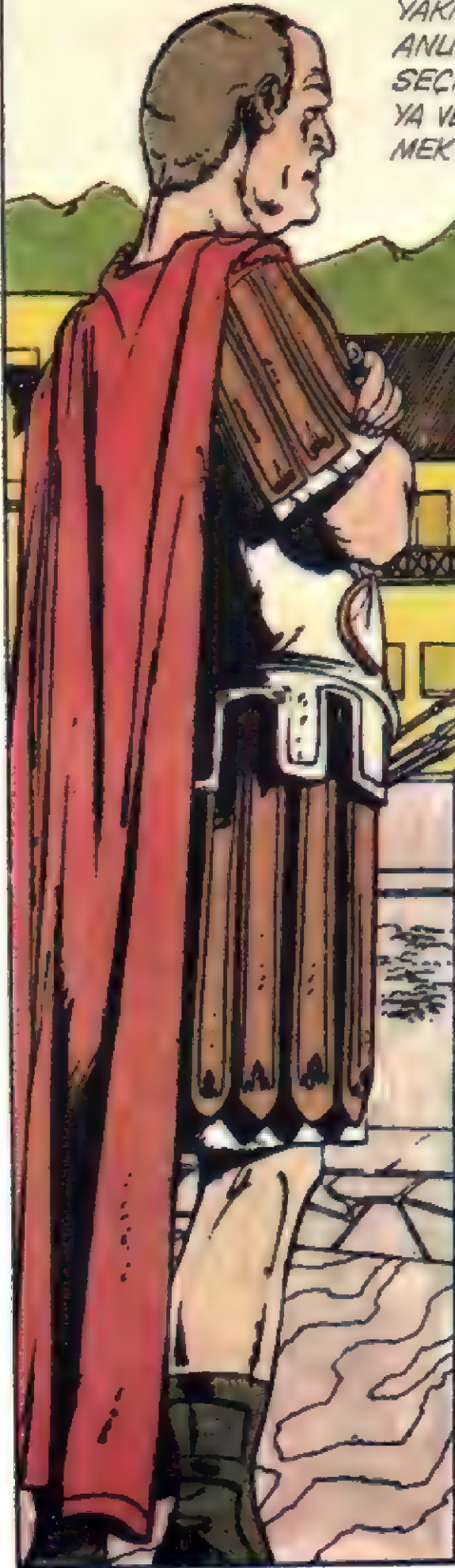
BU SIRADA BASKENT-
TE İSE PLEBLER VE İKTİ-
DARIN ESKİ SOYLULARA
GEÇTİĞİNİ GÖREN PRE-
TORİENLER, AYAKLANMIŞ
DURUMDAYDILAR.

69 YILININ BAŞLARINDA PRETO-
RIENLER GALBA'YI ÖLDÜREREK OT-
HON'U İMPARATOR SEÇTİLER. OR-
DUYA KARŞI ÇIKAMAYAN SENATO
BU DURUMU ONAYLAMAK ZORUNDA
KALDI. ANCAK OTHON'UN İMPARA-
TORLUĞU SAĞLAM TEMELLERE
DAYANMAMAKTAYDI.

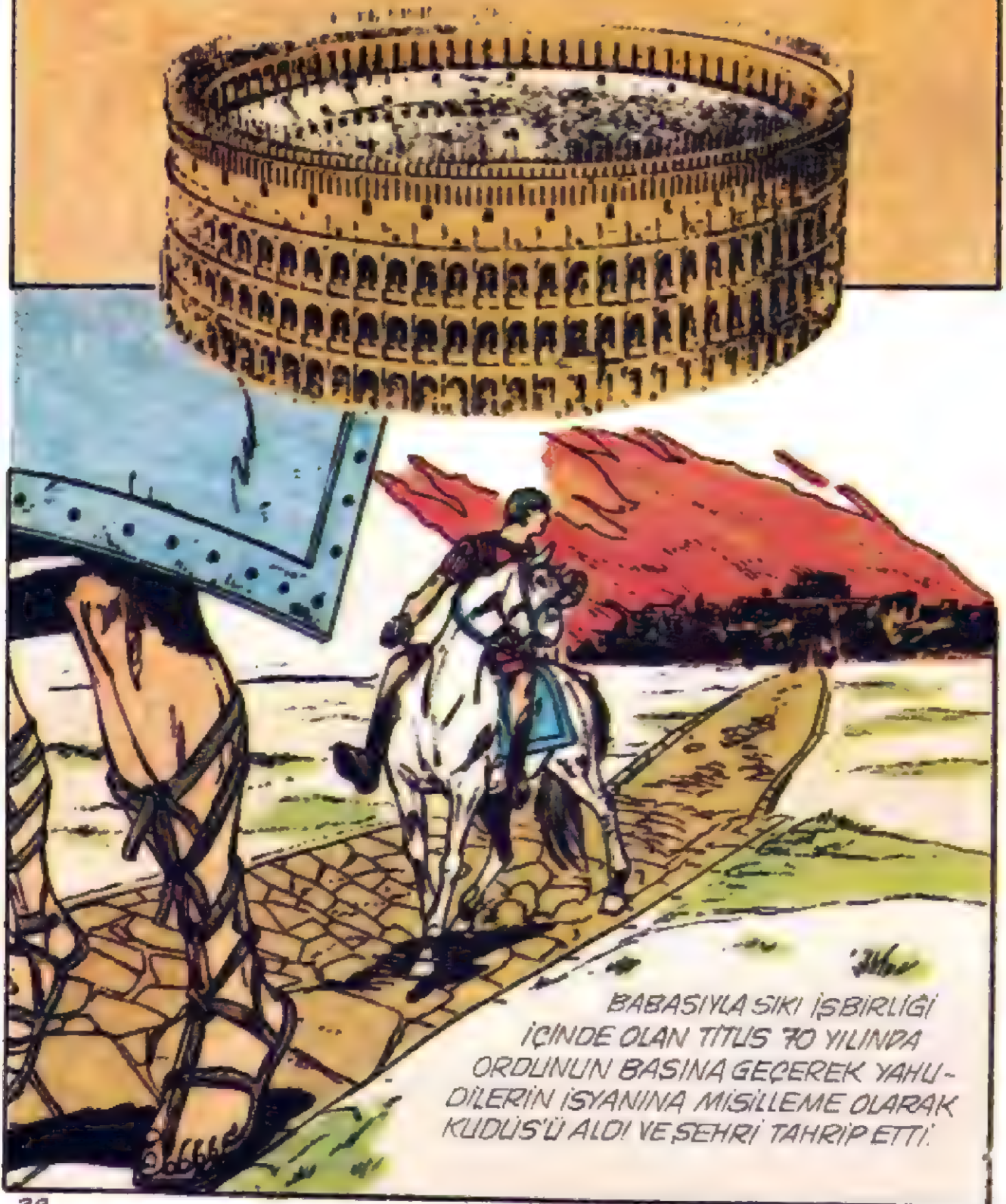
ZİRA GERMANYA'DAKİ LEJYONERLER VITELLİUS'U DESTEKLEMEK
AMACIYLA İTALYA'YI İSGÂL ETMİŞLER, ORDUNUN GÜÇLÜ BİR BASKA KA-
NADI İSE KUMANDANLARI VESPASIANUS'U İMPARATOR OLARAK TANI-
MAYI SÜRDÜRMEKTEYDİLER. YANI ROMA'DA ÜÇ İMPARATOR MEVCUTTU.

OTHON'LA YAPTIĞI SAVAŞTA İTALYA'YI
YAKIP YIKAN VITELLIUS'U YENEN VESPASI-
ANUS, SENATO TARAFINDAN İMPARATOR
SEÇİLDİ. YENİ İMPARATORUN İLK İŞİ GERMAN-
YA VE GALYA ÜZERİNE BİR ORDU GÖNDER-
MEK OLDU.

BU ŞEKİLDE SADECE İMPARATOR-
LUĞU KURTARMAKLA KALMIYOR,
SINIRLARINI İSKOÇYA'YA KADAR
UZATMIŞ OLUYORDU.

VESPASIANUS DEVRİNDE EKONOMİSİ YENİ-
DEN DÜZELEN ROMA'DA BAYINDIRLIK ÇALIŞMA-
LARINA HİZ VERİLDİ. "COLOSSEUM" (KOLESSE-
LİM) YA DA "FLAVİLER AMFİTEATRİ" ADI İLE
BİLİNE N TİYATRONUN YAPIMINA BAŞLANDI.
BİNANIN YAPIMI TİTUS DEVRİNDE TAMAMLANDI.

BABASIYLA SIKI İŞBİRLİĞİ
İÇİNDE OLAN TİTUS 70 YILINDA
ORDUNUN BASINA GEÇEREK YAHU-
DİLERİN İSYANINA MİSİLLEME OLARAK
KUDÜS'Ü ALDI VE ŞEHİRİ TAHRİP ETTİ.

TİTUS DEVRİNDE (79-81) MEY-
DANA GELEN EN ÖNEMLİ OLAY,
VEZÜV YANARDAĞININ FAALİYE-
TE GEÇEREK İTALYA'NIN GÜNE-
YİNDE YER ALAN POMPEİ VE
HERKÜLANUM SEHİRLERİNİ
YOK ETMESİYDİ.

YERİNE GEÇEN KARDEŞİ DOMİTİ-
ANUS 15 YIL BOYUNCA ÜLKEYİ KALI-
GULA VE NERON DEVİRLERİNDE OL-
DUĞU GİBİ ZORBALIKLA YÖNETTİ.
ONUN 96 YILINDA BİR SUİKASTE
KURBAN GİTMESİYLE FLAVİLER SU-
LALESİNİN SALTANATI DA SONA
ERMİŞ OLDU.

YERİNE SENATONUN BİR ÜYESİ
OLAN VE SOYLU BİR AİLEDEN GELEN
NERVA GEÇTİ. YAŞLI BİR İMPARATOR
OLAN NERVA YASALARA SAYGILIYDI.
YOKSUL HALKA YARDIM AMACIYLA
AŞEVLERİ VE ÇEŞİTLİ YARDIM
KURUMLARI KURDI.

ANTONINLER SÜLÂLESİNİN KU-
RUCUSU OLAN İMPARATOR, GER-
MANYA VALİSİ TRAJANUS'U EVLAT
EDİNDİ VE ONU İKTİDARA ORTAK
ETTİ. BU DURUMDA LETYONERLER,
LE PRETORİENLER ARASINDA
DENGE SAĞLANMIŞ OLUYORDU.

NERVA'NIN ÖLÜMÜN-
DEN SONRA YERİNE
PARLAK BİR KOMUTAN
OLAN TRAJANUS GEÇ-
CEKTİ. İSPANYA'DA DOĞ-
MUŞ OLAN TRAJANUS,
BU ÜLKEYE GÖÇ ETMİŞ
BULUNAN İTALYAN ASİL-
Lİ BİR AİLEDEN GELİ-
YORDU.

98 YILINDA İMPARATOR OLAN TRAJANUS DAKYA'YI
(BUGÜNKÜ ROMANYA) FETHEDEREK BURADA KOLONİLER
KURDU VE LATİN KÜLTÜRÜNÜN YAYILMASINI SAĞLADI.

ROMA ORDULARI DOĞUDA BU-
GÜNKÜ İRAN SINIRINA VE KUZEY
MEZOPOTAMYA'YA KADAR OLAN
YERLERİ ELE GEÇİRDİLER, BÖYLE-
CE İMPARATORLUK EN GENİŞ
SINIRLARA ULAŞTI.

117'DE BASA GEÇEN HADRIANUS DEVRİNDE İSYANLAR NEDE-
NİYLE TOPRAK KAYBINA UĞRANILDI VE FIRAT SINIR KABUL EDİLDİ.
138-161 YILLARINDA HÜKÜM SÜREN ANTONINUS PİLUS SINIRLARI SUR-
LARLA TAHKİM ETTİRDİ. MARKUS AURELİUS İSE SÜREKLİ OLARAK SAL-
DIRIYA GEÇEN GERMENLER VE PARTLARLA SAVAŞMAK
ZORUNDA KALDI.(161-180).

STOA'NIN AHLAK FELSE-
FESİ ÜZERİNE KURULU YU-
NAN OKULUNA BAĞLI OLAN
ANTONINLER SÜLÂLESİ İKTI-
DARI KİŞİSEL BİR ZAFER
OLARAK GÖRMEYİP, HALK
İÇİN HİZMET VERME YARI-
SI OLARAK DÜŞÜNMEK-
TEYDİLER.

MARKUS AURELİUS'UN ASKERİ FETİHLERİ SIRASINDA KALEME ALDI-
ĞI "DÜŞÜNCELER"İ STOACI FELSEFE VE SİYASET ALANINDAKİ GÖRÜŞ-
LERİNİ YANSITMASI BAKIMINDAN ÖNEMLİDİR.

MARKUS AURELIUS'UN
KENDİSİNDEN SONRA OĞ-
LU KOMMODUS'UN İMPA-
RATORLUĞA GETİRİLMESİ-
Nİ İSTEMESİ ÜZERİNE BİR
SENATÖR SÖZLERİ SÖY-
LEMEDEN EDEMEMİŞTİ:
"İKTİDAR BABADAN OĞULA
GEÇMEKLE ROMA DA ALTIN
ÇAĞINDAN TAS ÇAĞINA
GEÇMİŞ OLUYOR."

KOMMODUS DEVRİNDE SEFAHAT
ÖN PLÂNA GEÇTİ. İMPARATORLUK KA-
RANLIK BİR DÖNEME HIZLA YUVAR-
LANMAYA BAŞLADI. KOMMODUS'UN
192 YILINDA ÖLDÜRÜLMESİYLE BİRLİK-
TE BU DEVİR SONA ERDİ VE ASKERİ
ANARŞİ DEVRİ BAŞLADI. (193-284).

ÜLKE İÇ VE DİŞ İSYANLARLA SARSILDI.
193-197 YILLARI ARASINDA
MEYDANA GELEN İÇ SAVAŞ
İTALYA VE BUNA BAĞLI
EYALETLERİ BÜTÜNÜYLE
SARDI. AFRIKA DOĞUM-
LU SEPTİMİUS SEVERUS
İLLİRYA ORDUSUNUN DA
DESTEĞİYLE BAŞA GEÇE-
REK SEVERUSLAR SÜ-
LİLESİNİ
KURDU.

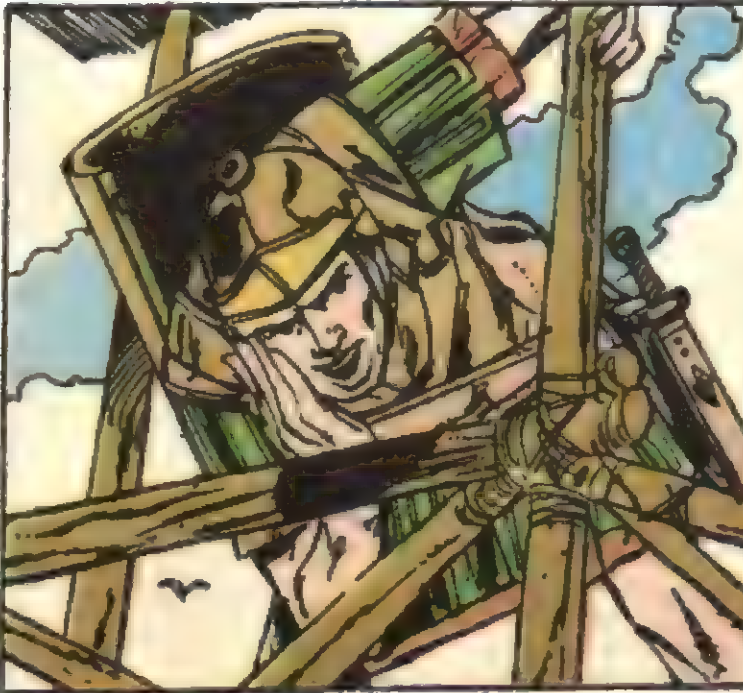
BASKENTTE TERÖR KLÜZGÂRLARI ES-
MEKTEYDİ. HEDEF ALINANLARIN BAŞINDA
SOYLU AİLELER VE ESKİ SENATÖRLER
GELİYORDU.

SEPTIMIUS SEVERUS'UN 211'DE
ÖLÜMÜNDEN SONRA BAŞA GEÇEN
İMPARATORLAR ZAMANINDA KADINLAR
SARAY İŞLERİNDE ETKİLİ OLMAYA BAŞ-
LADILAR. SEVERUS ALEKSANDER'İN
235'TE ASKERLER TARAFINDAN
ÖLDÜRÜLMESİYLE.....

... İMPARATORLUK YENİDEN
BUHRANLI BİR DÖNEME GİRDİ.
BUNDAN YARARLANAN ALA-
MANLAR GALYA'YI İSTİLA EDE-
REK YARIMADAYA DOĞRU İLER-
LEMeye BAŞLADILAR. GOTLAR
YUNANİSTAN'I İSGAL ETTİLER.
GERMENLER İSPANYA SINIRINA
DAYANDILAR. SASANİLER İSE
SURİYE'YE DOĞRU İLERLE-
MEKTEYDİLER.

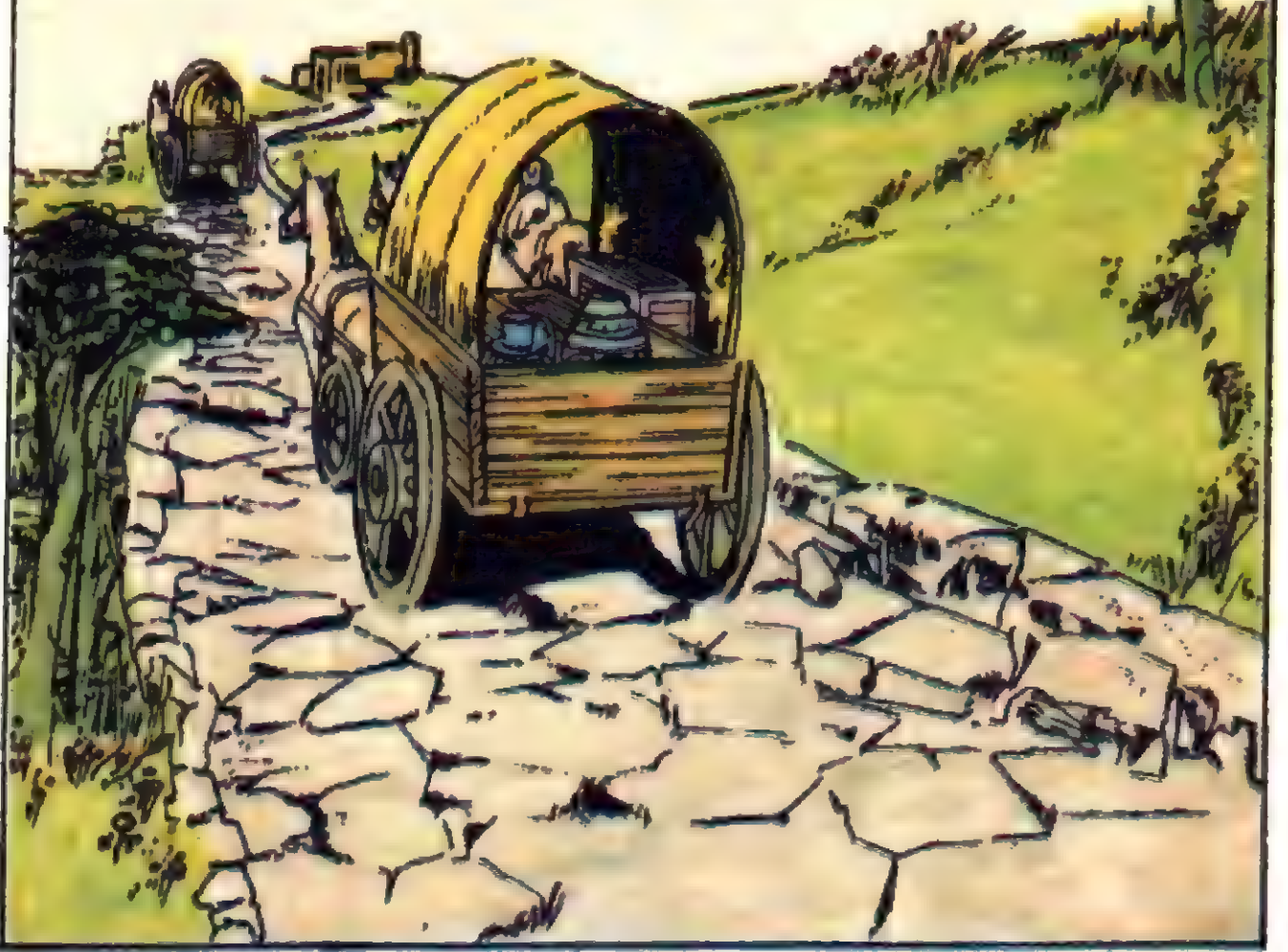

270 YILINDA BAŞA GEÇEN DAKYALI AURELIUS ÖNCE GOTLAR TARAFINDAN İSGÂL EDİLEN TOPRAKLARI GERİ ALDI. DAHA SONRA İÇ BARİŞİ SAĞLAYARAK İSTİLALARA BİR SON VERDİ. 284'TE MUTLAK İMPARATORLUK DÖNEMİ (MONARŞİ) BAŞLADI.

BU DÖNEMDE BİR DEVLETİN GÜCÜ ORDUSUYLA ÖLÇÜLÜRDÜ. ORDULARI MEYDANA GETİRENLER İSE KOLONİLERDE DOĞMUŞ OLANLARLA, ÇOĞUNLUĞUNU GERMANLERİN VE SASANİLERİN OLUŞTURDUĞU BARBARLARDI.

GEREK İÇ SAVAŞLAR, GEREKSE İSTİLALAR
NEDENİYLE TİCARET VE EL SANATLARI GERİLEMİŞ,
PARA DEĞERİNİ YİTİRMİŞ, ULAŞIM VE TASIMACI-
LIĞA BÜYÜK SEKTE VURULMUŞTU. EKONOMİDE
TİCARETİN YERİNİ ZAMANLA TARIM ALDI.

BU ÇÖKÜŞÜN EN
ÖNEMLİ BELİRTİSİ
YOLLARDA GÜVENLİ-
ĞİN OLMAMASI VE
SOYGUNLARIN ART-
MASIYDI. DİSİPLİN-
SİZLİĞİN ORDUYA DA
SIRAYET ETMESİ
SONUÇLU ADAM KA-
CIRMALAR VE YOL
KESMELER
ARTTI.

284 YILINDA İMPA-
RATOR OLAN DİOKLE-
TIANUS BÖYLE KARI-
SIK BİR ORTAMDA
BAŞA GEÇMİŞ BULU-
NUYORDU. İMPARATOR
OLMADAN ÖNCE BA-
SARILI BİR ASKERİ
YASAMI OLAN
DİOKLETİANUS....

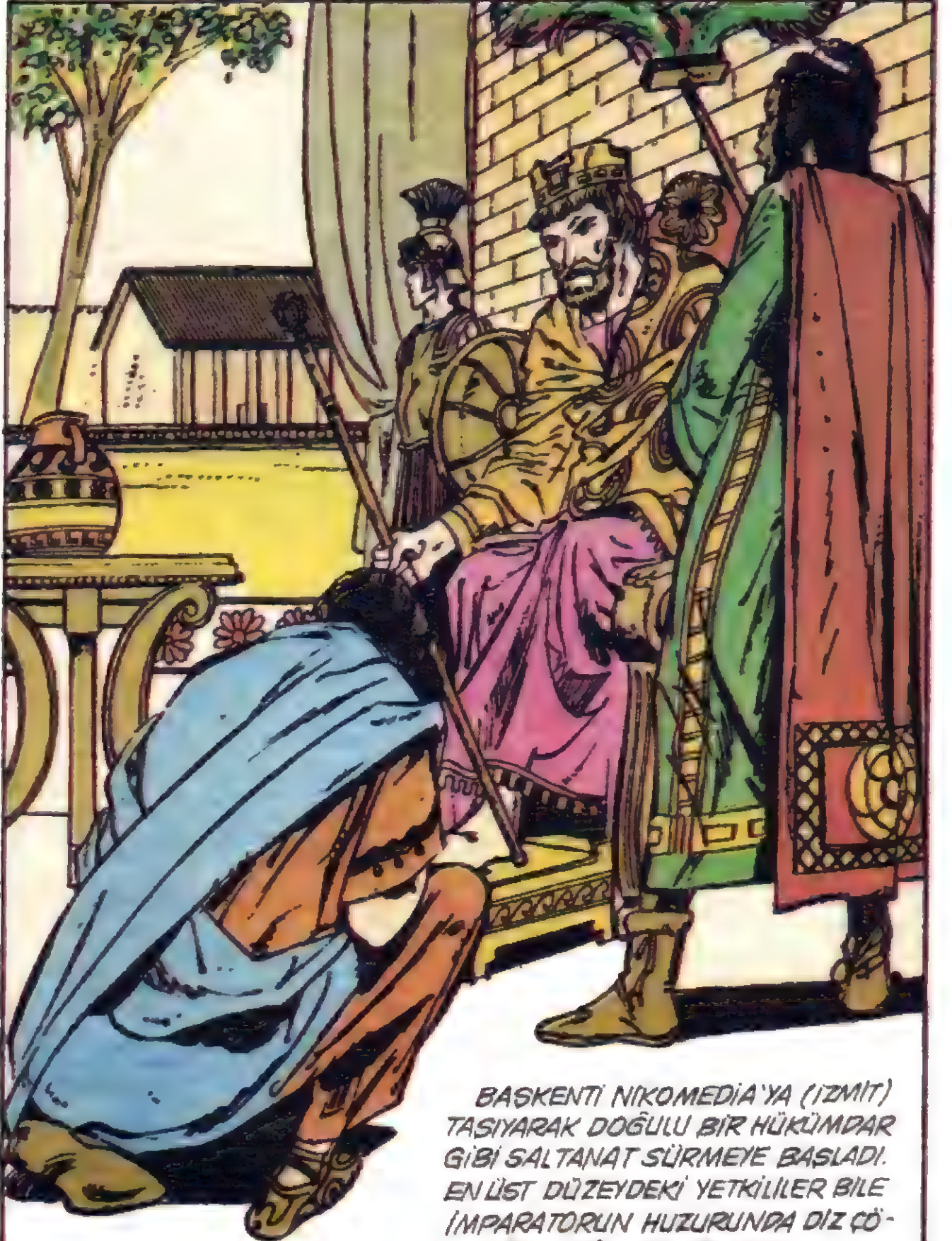

... İLLİRYA DOĞUMLUY-
DU. ÇÖKÜNTÜ HALİN-
DE BULUNAN İMPARA-
TORLUĞU DÜZENE SOK-
MAK AMACIYLA ÜLKE
TOPRAKLARINI DOĞU
VE BATI OLMAK ÜZERE
İKİYE AYIRDI. BATININ
YÖNETİMİNİ KENDİSİ
GİBİ ASKER ASILLI
OLAN....

... MAKSİMİANUS'A VERDİ.
İKİ İMPARATORDAN DİOKLE-
TIANUS PERSLERİ, MAKSİMİ-
ANUS GERMANLERİ GERİ
PÜSKÜRTEREK SINIRLARIN
GÜVENLİĞİNİ YENİDEN
SAĞLADILAR.

DİOKLETİANUS YERLEŞİK SINIR ORDUSUYLA (DİMİTANEL) HAZIR KUVVETLERİ (KOMİTATENSES) BİRBİRİNDEN AYIRDI. GENİŞ BİR MEMUR KADROSU OLUŞTURARAK İDARİ DÜZENLEMELERE GİTTİ. VERGİ SİSTEMİ İÇİN GEREKLİ TITİZ BİR NÜFUS VE SERVET SAYIMI YAPTIRDI.

BASKENTİ NİKOMEDİA'YA (İZMİT) TAŞIYARAK DOĞULU BİR HÜKÜMDAR GİBİ SALTANAT SÜRMEMEYE BAŞLADI. EN ÜST DÜZEYDEKİ YETKİLİLER BİLE İMPARATORUN HUZURUNDA DİZ ÇÖKEREK SELÂM VERİRLERDİ.

293-305 YILLARI ARASINDA
"TETRARHI" ADLI DÖRTLÜ YÖNE-
TIM İS BASINA GEÇTİ. DİOKLETİ-
ANUS'UN YARDIMCISI GALERİUS,
MAKSİMİANUS'UN YARDIMCISI
KONSTANTİUS KLORUS'TU (KLO-
RUS). GALERİUS DEVRİNDE HIRİS-
TİYANLARLA MÜCADELEYE GİRİL-
Dİ. DİOKLETİANUS'UN 305'TE İK-
TİDARDAN FERAGAT ETMESİ LÜZE-
RİNE SİYASİ ÇEKİŞMELER BAS-
GÖSTERDİ. MAKSİMİANUS'UN
OĞLU MAKSENTİUS YARIMADAYI
ELİNE GEÇİRMİS BULUNUYORDU.

...KONSTANTİUS-KHLORUS'UN OĞ-
LU KONSTANTİNUS GALYA ÜZERİN-
DEN İTALYA'YI İSTİLÂ ETTİ. BİZDE
LİCİNİUS (LİKİNİYUS) İLE BİRLİK-
TE DOĞU VE BATININ TEK
HAKİMİ OLDU.

313 TARİHLİ MILANO FERMANI İLE BATILI
HİRİSTİYANLARI DİNLERİNDE SERBEST
BIRAKTI.

BUNA KARŞILIK DOĞUDA LICINIUS
HİRİSTİYANLARA KARŞI AYNI HOŞGÖRÜDE
DEĞİLDİ. DİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR
HER İKİ İMPARATORUN...

...ARALARININ AÇILMASINA YOL AÇTI.

KONSTANTİNÜS'ÜN ASKERİ VE SİYASİ BASKISI KAR-
ŞISINDA LİCİNİUS 324'TE GÖREVDEN AYRILDI. İMPA-
RATOR ÜLKEYİ BATI, İLLİRYA, İTALYA VE GALYA OLMAK
ÜZERE DÖRDE AYIRDI. HİRİSTİYANLIĞI TEŞVİK
EDEREK 325'TE TOPLANAN NİKAİA (İZNİK)

KONSİLİNE İŞ-
TİRAK ETTİ.

DAHA SONRA DOĞUDA YENİ BİR BASKENT KURARAK ONA KONSTAN-
TİNOPOLİS ADINI VERDİ. KARADENİZ İLE EGE DENİZİ'NİN BİRLEŞTİĞİ
NOKTADA KURULMUŞ OLAN BASKENT KARA VE DENİZ YOLLARININ
ÇAKIŞTIĞI ÖNEMLİ BİR KAVSAK DURUMUNDAYDI VE DENİZ YOLU İLE
AKDENİZ'E AÇILMAYI SAĞLIYORDU.

KONSTANTİNOPOLİS'İN KURULMASINDAN
(330) SONRA ROMA ESKİ ÖNEMİNİ
YITIRDI. BÜYÜK KONSTANTİNUS ADIY-
LA ANILAN IMPARATORUN 337
YILINDA ÖLÜMÜYLE....

... ÜLKE YENİDEN İÇ İSYANLARLA SARSILDI. BUNDAN
YARARLANAN GERMENLER VE SASANİLER KARŞI
SALDIRIYA GEÇTİLER. KONSTANTİNUS'UN YERİNE
GEÇEN OĞLU KONSTANTİUS'UN KİLİSEYİ KARŞI-
SINA ALARAK ARIANUSÇULUĞU DESTEKLEMESİ
DÜRLÜMÜ DAHA DA KARISIK HALE GETİRDİ.

KONSTANTİNUS'UN YEĞENİ DÖNEK JÜLİUS
BASA GEÇEREK PAGANLIĞI (ÇOKTANRICI-
LIĞI) YENİDEN KURMA DENEMESİNE GİRİŞTİ.

JULIUS'UN 363'TE
ÖLÜMÜNDEN SONRA İM-
PARATORLUK DOĞUDA
SASANİLERİN, TUNA BÖL-
GESİNDE VİZİGOTLARIN
SALDIRISINA UĞRADI. TOP-
RAKLARI HUNLAR TARA-
FINDAN İSTİLA EDİLEN
VİZİGOTLAR 378'DE HAD-
RİANOPOLİS (EDİRNE)
YAKINLARINDA VALENTİNİANUS'UN....

... ORDUSUNU YENİLGİYE UĞ-
RATTILAR. İMPARATORLUĞU
BU TEHLİKELİ DURLIMDAN
BATI ROMA İMPARATORU

GRATTIANUS'UN GÖREVLENDİRDİĞİ TEODOSİUS KURTARDI.

... GRATIANUS 379'DA TEODOSIUS'A AVGVSTVS
UNVANINI VEREREK ONLI İMPARATORLLİĞA GETİRDİ.
TEODOSIUS DEVRİNDE HİRİSTİYANLIK
RESMİ DİN OLARAK KABUL EDİLDİ (392).
BU DÖNEMDE BRİTANYA'NIN BİR BÖLÜ-
MÜ KAYBEDİLMİŞ, GENERAL MAK-
SİMİUS GALYA OROUSUNDA BİR
İSYAN BAŞLATARAK GRATİ-
ANUS'UN ASKERLERİNİ
BOZĞUNA UĞRAT-
MİSTİ.

DAHA SONRA İTALYA'YI İSTİLA EDEN
MAKSİMİUS, TEODOSIUS TARAFINDAN
YENİLEREK İMPARATORLUĞUN BİRLİĞİ
YENİDEN SAĞLANDI. EKONOMİK VE
KÜLTÜREL ALANDA İLERLEMELER
KAYDEDİLDİ.

TEODOSIUS İMPARATORLUĞU
İKİ OĞLU HONORIUS VE ARKADIUS
ARASINDA FAYLAŞTIRDI. HONO-
RIUS BATININ, ARKADIUS
DOĞUNUN BAŞINA GEÇTİ.

DOĞU ROMA İMPARATORLUĞU VARLIĞINI BİN
YIL DAHA KORUYACAKTI. ANCAK BATI ROMA İMPA-
RATORLUĞU'NUN GÜNLERİ SAYILIYDI. NİTEKİM TAS-
RA EYALETLERİNİ KANA BOĞAN BARBARLAR 410
YILINDA İTALYA'YA GİREREK ROMA'YI YERLE BİR
ETTİLER. BU İSTİLÂ, ZATEN İÇ KARİŞİKLİKLER
NEDENİYLE ZAYIF DÜŞMÜŞ OLAN BATI ROMA
İMPARATORLUĞU'NUN DA SONU OLDU VE
İMPARATORLUK YIKILDI.

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

M. Ö. 45

Askeri başarılarından dolayı kendisine ömür boyu diktatör olma şerefi tanınan Jül Sezar (Gaius Julius Caesar), Senato tarafından tam yetkiyle ödüllendirildi. Aynı yıl, Patriçiler katına yükselmiş bulunan 18 yaşındaki Oktavius, İspanya seferinden dönüşlerinde Sezar tarafından evlat edinildi ve onun vârisçisi olma sıfatını kazandı.

M. Ö. 44

Brutus ve Kassius'un düzenledikleri bir suikast sonucu, Sezar öldürüldü. Oktavius, o sırada, eğitimini tamamlamak üzere Apollonia'da bulunuyordu. Kendisine Oktavianus sanı verilen Oktavius, ölüm haberini alır almaz İtalya'ya dönerek Sezar'ın partisinin ılımlı üyeleri ve Çiçero gibi bazı cumhuriyetçilerle temaslara başladı. Adı geçen kişiler, anarşinin başı olarak, kabul ettikleri Markus Antonius'u alt edebilecek tek kişi olarak kendisini görmekteydiler. Nitekim Oktavianus da bir an önce babasının mirasını devralmak amacındaydı. Oktavianus ile Antonius arasındaki rekabet kısa sürede kızıştı. Antonius bu sırada Brutus'la savaşmak üzere Galya'da bulunuyordu. Senato'nun da onayını alan Oktavianus, kendi adına bir ordu kurdu.

M. Ö. 43

Antonius'a karşı Senato tarafından desteklenen ordunun başında Konsül Hirtius ve Pansa ile birlikte prokonsül unvanıyla kendilerine katılan Oktavianus da bulunuyordu. Antonius'un nisan ayında Modene'de yenildiği savaşta her iki konsülün de ölümü üzerine konsüllüğe seçilmek isteyen Oktavianus'un bu teklifi, Senato tarafından reddedildi. Bunun üzerine Oktavianus, ordusuyla birlikte geri dönerek konsüllüğü zorla ele geçirdi. İlk işi Sezar'ın katillerini aramaya başlamak oldu. Doğuda güçlenmeye başlamış olan cumhuriyetçi orduyu yenebilmek amacıyla Antonius'a yaklaşan Oktavianus, Lepidus'un da kendilerine katılmasıyla Senato tarafından da onaylanan II. Triumvirlik'i

kurdu ve cumhuriyetçilere karşı kanlı bir katliam başlatıldı. Öldürülenler arasında Çiçero da vardı.

M. Ö. 42

Jül Sezar Tanrılaştırıldı. Brutus ve Kassius'a savaş ilan edildi. Bu ikisini Philippi'de (Filippi) yenen Antonius, doğuda kaldı. Oktavianus Roma'ya döndü.

M. Ö. 41

Philippi Savaşı'na katılmış olan emekli askerlerin İtalyan topraklarında iskânı sorunu, Oktavianus ile aynı yıl konsül seçilen Lucius (Lukiyus) Antonius, arasında Perusia Savaşı'nın çıkmasına yol açtı. Lucius ertesi yıl geri çekilmek zorunda kalacaktı.

M. Ö. 40

Oktavianus ile Markus Antonius arasında imzalanan Brindizi Barışı'ndan sonra Antonius, doğuda kalmayı sürdürdü. Oktavianus, batının yönetimini üstlendi. Lepidus ise Afrika'daki toprakların başına geçti.

M. Ö. 39-36

Doğuda bulunan Antonius, Partlara savaş açtı. Ayrıca, Mısır Kraliçesi Kleopatra'ya önemli imtiyazlar sağladı ve onunla birlikte uzun bir süre İskenderiye'de yaşadı. Oktavianus ise batıda Sicilya'yı ele geçirmiş olan cumhuriyet yanlısı Sextus (Sekstus) Pompeius ile savaşmış ve onu yenmeyi başarmıştı.

M. Ö. 32

Oktavianus ile Markus Antonius'un araları açıldı.

M. Ö. 31

Üçüncü kez konsül seçilen Oktavianus, Antonius'un üzerine yürüyerek Aktium Savaşı'nda onu yendi. Ertesi yıl Antonius ve Kleopatra intihar ettiler. Oktavianus, muzaffer bir edayla Mısır'a girdi. *İmparatorluğun tek hâkimi olarak İtalya'ya geri döndü ve (M. Ö. 29) zafer şenliklerini başlattı.*

M. Ö. 27

Senato'da bir konuşma yapan Oktavianus, bütün yetkilerinden feragat ederek sadece konsüllük unvanını koruyacağını açıkladı. Bunun üzerine Senato, kendisine Avgustus unvanını verdi. Bir yıl önce de "Princeps Senatus" olarak seçilmiş bulunuyordu. Eyaletleri, komutanları arasında paylaştırdı. Roma ordusunun en seçkin kanadını oluşturan birliklerin yer aldığı Galya, İspanya ve Suriye, kendi yönetim bölgesine dahildi. Oktavianus İspanya'ya giderek burada üç yıl kaldı.

M. Ö. 24

Daha sonra İtalya'ya döndü. Ağır bir hastalığa yakalanmış bulunuyordu, ancak kısa sürede iyileşmeyi başardı. Bu arada veraset konusu problem yaratmaktaydı. Konsüllükten feragat eden Avgustus, tribunusluğa getirildi ve "imperium maius" unvanını aldı (M.Ö. 23). Aynı yıl, evlat edinmeyi düşündüğü damadı Marcellus (Marsellus) öldü.

M. Ö. 21

Avgustus, kızı Julia'yı yakın arkadaşı Agrippa ile evlendirdi. Bu evlilikten Gaius Sezar ve Lucius (Lukiyus) doğdu. Avgustus bu çocukları M.Ö. 17'de evlat edindi.

M. Ö. 12

Avgustus en büyük dini yetkili seçildi. Aynı yıl Agrippa öldü. Tiberius ve Drusus, Germany ve Panonya üzerine bir sefer başlattılar. Askeri harekâtın amacı, imparatorluğun sınırlarını Elbe Nehri'ne kadar uzatmaktı. Roma ordusunun Germany topraklarında ilerleyişi, ağır fakat kesintisiz bir biçimde devam etti.

M. Ö. 4

Büyük Herodes'in ölümünden kısa bir süre önce Jude'de Hz. İsa doğmuş bulunuyordu.

M. S. 2

Avgustus'un evlat edindiği torunlarının iki yıl ara ile üst üste ölmeleri, veraset konusunda yeni güçlükler yarattı. Avgustus, vârisi olarak seçmeyi düşündüğü Tiberius'a politikada önemli bazı görev ve yetkiler vermeye başladı.

M. S. 6

Germanya üzerine büyük bir sefere çıkıldığı bu dönemde Tuna eyaletlerinde bir isyan patlak verdi. Üç yıl süren zorlu bir mücadeleden sonra Tiberius, bölgeyi egemenliği altına almayı başarmış, ancak bu arada Germania harekâtı, ertelenmek zorunda kalmıştı.

M. S. 9

Germania Valisi Varus'a karşı Arminius'un başlattığı isyan sonunda Germenler, Tötoburger Wall'da 20 000 Romalı askeri öldürdüler. Bunun üzerine sınır yeniden Ren Irmağı kabul edildi.

M. S. 13

"İmperium maius" unvanıyla ödüllendirilen Tiberius, yönetime dahil oldu.

M. S. 14

Avgustus'un ağustos ayında ölmesi üzerine Senato, halkın ve ordunun da oyuyla Tiberius'u başa geçirdi. Tiberius ile birlikte Julius-Klaudius sülalesi de kurulmuş oluyordu (14-68).

M. S. 26

Tiberius Roma'dan ayrılarak Kapri Adası'na yerleşti ve 37 yılında ölümüne kadar orada yaşadı.

M. S. 37

Kaligula, bu tarihte imparator seçildi ve mutlakıyetçi bir siyaset izlemeye başladı. 41'de pretorien gruba dahil askerlerce öldürüldü. İmparatorluk, iki büyük tehlikeyle karşı karşıya bulunuyordu. Bunlardan biri mutlakıyetçi eğilimler, diğeri Kaligula'nın mirasçısı olarak Klaudius'u öneren pretorienlerdi.

M. S. 41-54

İmparatorluğun başına Klaudius geçti ve onun kadar güçlü bir karaktere sahip olmamasına rağmen, Avgustus'un izlediği yolda bir siyaset izlemeye başladı. Senato'nun yetkilerini artırdı. İmparatorluğun sınırlarını genişletti. İdari düzenlemelere giderek bayındırlık çalışmalarına hız verdi. Karısı Agrippina'nın kışkırtmaları sonucu öldürüldü.

M. S. 54-68

İmparatorluğa Neron getirildi. Neron acımasız ve zalim bir kişiliğe sahipti. Onun zamanında imparatorluğun devamı tehlikeye girdi. Galba'nın önderliğinde başlatılan askeri bir isyan, imparatorun düşüşünü hızlandırdı. Bütün yakınları tarafından terk edilen Neron, Roma'dan uzaklaşmak zorunda kaldı ve azatlı bir köle tarafından öldürüldü.

M. S. 69

Neron'un öldürülmesi siyasi bir buhrana yol açtı. Askeri liderler iktidarı ele geçirme konusunda birbirlerine düştüler. Sonunda ordunun doğu kanadının komutanı olan Vespasianus, emrindeki lejyonlar (ordu birlikleri, alaylar) tarafından imparator ilan edildi.

M. S. 69-96

Vespasianus (69-79) ve oğulları Titus (79-81) ve Domitianus (81-96) devirlerinde, Flaviuslar soyu egemen oldu. Flaviuslar aristokrat asıllı olmayıp Sabinler soyundan gelme bir ailedendiler. Kaligula ve Neron'un izlediği siyaseti devam ettiren Domitianus, siyasi bir komploya kurban gitti.

M. S. 96

İmparator ilan edilen Nerva ile birlikte Antoninuslar sülalesi başa geçti (96-192). Onun devrinde Roma en parlak devrini yaşadı. Trajanus (98-117) devrinde Dakya, Fırat nehrinin doğusu ve Kuzey Mezopotamya fethedildi. Özellikle Antoninus

Pius (138-161) ve Markus Aurelius (161-180) devirlerinde, politik görüş ve felsefe alanında Stoacılık önem kazandı. Kommodus (180-192) devrinde yeniden mutlakıyetçiliğe dönüldü. Ülkeye anarşinin hâkim olması imparatorun bir komplo sonucu öldürülmesine yol açtı.

M. S. 193

Kommodus'un 192'de öldürülmesi önemli bir iç karışıklığa sebep oldu. Bunun sonucunda İlliryalı lejyonlar, komutanları Septimius Severus'u imparatorluğa getirdiler.

M. S. 193-235

Onunla birlikte Severuslar sülalesi başa geçti (193-211). İmparator, ordu üzerinde büyük bir etkiye sahipti. Taşra eyaletlerinden topladığı askerlerle askeri gücünü artırdı. Karakalla devrinde imparatorluk sınırları içinde yaşayan bütün özgür Romalılara vatandaşlık hakkı tanındı (212). Eyaletlerle merkezin sıkı işbirliği sonucu doğu kültürü etkin olmaya başladı ve Emesa'nın güneş tanrısı büyük önem kazandı.

M. S. 235-284

Bu dönemde orduda karışıklıklar başgösterdi. Romalı askerler ve pretorienler imparatorların seçimi veya tahttan indirilmeleri konusunda etkin bir rol oynamaya başladılar. Germenler, Galya'yı yağmalayarak İspanya içlerine saldırdılar. Germen asıllı Gotlar, Yunanistan'ı, Trakya ve Küçük Asya'yı istila ettiler. Sasaniler ise Suriye sınırını tehdit etmeye başlamışlardı.

268 yılından itibaren II. Klaudius devrinde iç barışın sağlanması yolunda çalışmalarda bulunuldu. Aurelius (270-275) Gotları yenerek birliği yeniden sağladı.

M. S. 284-305

Roma İmparatorluğu'nun başına Diokletianus geçti. Bu dönemde imparatorluk idari yönden Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı. Batı Roma İmparatorluğu'nun başına Maksimianus getirildi. Dörtlü yönetime (tetrarhi) geçilmesiyle birlikte

bölünme daha da arttı. Diokletianus, doğrudan imparatora bağlı geniş bir bürokrat kadrosu kurdu. Diokletianus ve Maksimianus 305'te iktidardan çekildiler.

M. S. 305-312

İktidar kavgaları yeniden alevlendi. Sonunda Konstantinus, başa geçerek rakiplerini yendi ve imparatorluğu birleştirdi.

M. S. 312-337

Konstantinus devrinde uygulanan politika, din konusu dışında Diokletianus'un güttüğü siyasetten farklı bir yapıya sahip değildi. Konstantinus Hristiyanların uğradığı zulme bir son vererek halkı inançlarında serbest bıraktı (Milano Fermanı-313). Bu sayede kilisenin de desteğini kazanmış oluyordu. 330 yılında Bizantion şehrini genişleterek buraya Konstantinopolis adını verdi ve başkenti buraya taşıdı. 337'de öldü.

M. S. 337-379

Konstantinus'tan sonraki dönem iktidar kavgaları ve Hristiyanlar arasındaki mezhep çatışmaları ile geçti. İmparatorluğun kuzey sınırları, Hunlar tarafından yerlerinden edilen Germenlerin tehdidine maruz kaldı. İmparator Valentinianus, 378 yılında Vizigotlarla yaptığı Hadrianopolis Savaşı'nı kaybetti.

M. S. 379

Batı Roma İmparatoru tarafından Doğu Roma İmparatoru olarak seçilen Teodosius, Vizigotları geri püskürterek Tuna sınırını güvence altına aldı. Öteki imparator Gratianus ile işbirliği yaparak Hristiyanlığı devletin resmi dini olarak tanıdı ve diğer dinleri yasakladı (392). Saltanatının son yıllarında imparatorluğa bütünüyle hâkim durumdaydı.

M. S. 395

Teodosius'un ölümüyle imparatorluk kesin olarak ikiye ayrıldı. Batı Roma İmparatorluğu'nun başına oğlu Honorius, Doğu Roma'nın başına ise ikinci oğlu Arkadius geçti.

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

HIRİSTİYANLIĞIN DOĞUŞU
VE YAYILIŞI

BAYİNİZDEN
ŞİMDİDEN AYIRTINIZ